

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2021-4-033 (Menfi Tespit/Muafiyet)
Karar Sayısı : 22-08/111-44
Karar Tarihi : 10.02.2022

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Şükran KODALAK, Ahmet ALGAN, Hasan Hüseyin ÜNLÜ,
Ayşe ERGEZEN, Cengiz ÇOLAK

B. RAPORTÖRLER : Buket ARI AYDIN, Bilge YILMAZ, Kübra Dilara AYAR,
Esmâ AKSU

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN

: - Türkiye Bankalar Birliği
Temsilcileri: Av. Prof. Dr. İ. Yılmaz ASLAN, Av. Orhan ÜNAL,
Av. Dilay YEŞİLYAPRAK
Gazi Umur Paşa Sok. Bimar Plaza 38/7-8 Balmumcu 34349
Beşiktaş/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Türkiye Bankalar Birliğinin 21.04.2021 tarihli ve 23 sayılı “Banka Kartları veya Kredi Kartlarının Kullanımı Nedeni İle Ücret, Faiz, Komisyon ve Benzeri Adlar Altında İlave Tutar Alan Üye İşyerleri Hakkında Mesleki Tanzim Kararı” hakkında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 8. maddesi kapsamında menfi tespit belgesi verilmesi veya bunun mümkün olmaması halinde Kanun’un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 26.05.2021 tarih ve 18123 sayı ile intikal eden bildirim üzerine düzenlenen 02.02.2022 tarih ve 2021-4-033/MM sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda;
- Türkiye Bankalar Birliğinin (TBB) 21.04.2021 tarihli ve 23 sayılı “Banka Kartları veya Kredi Kartlarının Kullanımı Nedeni İle Ücret, Faiz, Komisyon ve Benzeri Adlar Altında İlave Tutar Alan Üye İşyerleri Hakkında Mesleki Tanzim Kararı”nın (Mesleki Tanzim Kararı) birinci, ikinci ve dördüncü maddelerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesi kapsamında yer almadığı ve aynı Kanun’un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilebileceği,
 - Mesleki Tanzim Kararı’nın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı’nın birinci ve ikinci hükümlerinin 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırılık teşkil ettiği ve bahse konu madde ve hükümlerin 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi kapsamında aranan şartları karşılamaması nedeniyle bireysel muafiyetten yararlanamayacağı,
 - Bununla birlikte Mesleki Tanzim Kararı’na, kararın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı’nın birinci ve ikinci hükümlerinden arındırılması halinde, aynı Kanunun 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilebileceği

ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) TBB tarafından yapılan başvuruda, TBB'nin 21.04.2021 tarihli ve 23 sayılı Mesleki Tanzim Kararı'na 4054 sayılı Kanun 8. maddesi kapsamında menfi tespit belgesi verilmesi veya mezkûr Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınması talep edilmektedir.
- (5) Söz konusu başvuru ile ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Doğuş Planet Elektronik Ticaret ve Bilişim Hizmetleri A.Ş. (N11), DSM Grup Danışmanlık İletişim ve Satış Ticaret A.Ş. (TRENDYOL), Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Ltd. Şti. (AMAZON) ve D-Market Elektronik Hizmetleri ve Ticaret A.Ş.'den (HEPSİBURADA) bilgi ve belge alınmıştır.

G.1. Türkiye Bankalar Birliği (TBB)

- (6) TBB, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun (Bankacılık Kanunu) 79. maddesi hükümlerine göre tüm mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının üye olmak zorunda oldukları tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. TBB, serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet ilkeleri çerçevesinde, bankacılık düzenleme ilke ve kuralları doğrultusunda bankaların hak ve menfaatlerini savunmak; bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı bir şekilde çalışması, bankacılık mesleğinin gelişmesi, bankacılık sektörünün rekabet gücünün artırılması amacıyla çalışmalar yapmak; rekabetçi bir ortamın yaratılması ve haksız rekabetin önlenmesi için gerekli kararları almak/alınmasını sağlamak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak amaçlarını gerçekleştirmek için kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda detaylarına yer verildiği üzere, TBB'nin hâlihazırda 49 adet üyesi bulunmaktadır.

Tablo 1: TBB Üye Sayısı

Üye	Sayısı
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	8
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar	2
Yabancı Sermayeli Bankalar	
a) Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	16
b) Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
a) Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3
b) Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	8
c) Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4
Toplam	49
Kaynak: https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_Listesi.asp?tarih=19/11/2021	

G.2. Mesleki Tanzim Kararı

- (7) TBB tarafından alınan bildirim konu Mesleki Tanzim Kararı'nda özetle, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun (5464 sayılı Kanun) 17. maddesine aykırı davranarak kredi veya banka kartı kullanıcılarından kartını kullanması nedeni ile ücret, komisyon, faiz ve benzeri isim altında ilave bir ödeme talep eden üye işyerlerinin belirlenmesi ve üye bankalarca 5464 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlerin hızlı ve etkili bir şekilde uygulanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kararda;

- **1. Madde:** 5464 sayılı Kanun uyarınca üye işyerlerince sunulan mal ve/veya hizmet bedellerinin banka kartı veya kredi kartı ile tahsil edildiği durumlarda tahsil işlemi işlemin taksitli ya da peşin ve yüz yüze ya da çevrim içi gerçekleşmesinden bağımsız olarak işlem bedelinin nakit olarak tahsil edildiği

tutardan farklı bir bedelle tahsil edilmesi veya bu ödeme araçlarının kullanımı nedeniyle tüketiciden komisyon/ücret veya benzeri bir isim altında ilave ödeme talebinde bulunulmasının aykırı işlem olarak kabul edileceği, bahse konu hususların üye işyeri bankası tarafından doğrudan tespit edildiği durumların yanı sıra; diğer üye işyeri anlaşması yapan veya kart çıkartan kuruluşlar tarafından tespit edilerek üye işyeri bankasına bildirilmesi ya da ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından üye işyeri bankasına iletilmesi hallerinde de aykırı işlem bildiriminin gerçekleşmiş sayılacağı,

- **2. Madde:** Üye bankaların, yukarıdaki hususlardan herhangi birinin varlığı durumunda, söz konusu aykırı işlemin tüm sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılması için üye işyerine yedi iş gününden daha fazla olmayacak bir süre vereceği ve buna dair ihbarda bulunacağı; eş zamanlı olarak üye işyerini ayırt edici bilgileri (Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. (BKM) Genel İşyeri Numarası, Türkiye Cumhuriyeti (TC) Kimlik Numarası/Vergi Kimlik Numarası vb.) içeren bir bilgi formu ile birlikte TBB'ye bildireceği, kendisine bu nitelikte bir ihbarda bulunulan üye işyerinin, verilen süre içinde aykırı işlemi tüm sonuçları ile birlikte ortadan kaldırması durumunda ihbar yapan üye bankanın bu durumu TBB'ye bildireceği, TBB'nin de bu durumu doğrudan veya BKM bünyesinde oluşturulacak sistemsel bir alt yapı üzerinden üyelerine ve kendi üyeleri ile paylaşılmak üzere Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) ve Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği'ne (TÖDEB) derhal ileticeği, kendisine bu nitelikte bir ihbarda bulunulan üye işyerinin, verilen süre içinde aykırı işlemi tüm sonuçları ile birlikte ortadan kaldırmaması durumunda ise üye işyeri bankası tarafından üye işyeri sözleşmesinin feshedileceği ve üye bankanın bu durumu TBB'ye bildireceği, TBB'nin, sözleşmesi feshedilen üye işyerine ait bilgileri, doğrudan veya BKM bünyesinde oluşturulacak merkezi bir alt yapı üzerinden üyelerine ve kendi üyeleri ile paylaşılmak üzere TKBB ve TÖDEB'e derhal ileticeği,
- **3. Madde:** Üye bankaların, kendilerine yapılan bu bildirim tarihinden başlamak üzere, ilgili üye işyerine veya alt üye işyerine tahsis ettikleri fiziki ya da sanal, tüm POS terminallerini, en geç yedi gün içerisinde işleme kapatacakları ve aynı süre içerisinde varsa üye işyeri sözleşmelerini feshedecekleri; buna ilaveten, ilgili üye işyerleriyle bir yıl süre ile üye işyeri anlaşması yapamayacakları ve POS tahsis edemeyecekleri, bir yıllık süresi dolan üye işyerine ait kayıtların sistemden silineceği,
- **4. Madde:** Üye bankaların, Mesleki Tanzim Kararı'nın yürürlüğe girmesini takip eden 30 gün içerisinde, üye işyerlerine gönderilen hesap özeti veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile olmak üzere üye işyerlerine karar ekinde yer alan metni (Bilgilendirme Taslağı) kullanmak suretiyle bildirimde bulunacağı

hususları yer almaktadır.

- (8) Bilgilendirme Taslağı'nda ise 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasına aykırı davranan üye işyerlerinin tespiti ve takibi amacıyla TBB tarafından bir merkezi yapı kurulmasının sağlandığı bilgisine yer verilerek mezkûr Kanun çerçevesinde aykırı işlem yapan üye işyerlerinin;
- üye işyeri sözleşmesi imzaladığı tüm kuruluşlarla kart kabulüne dair sözleşme ilişkisinin sona erdirileceği (birinci hüküm),
 - bir yıl süre ile hiçbir kuruluş ile üye işyeri sözleşmesi imzalamayacağı, banka kartı ve kredi kartı ile ödeme kabul edemeyeceği (ikinci hüküm),

- işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensuplarının adli para cezası ile cezalandırılabilmesi (üçüncü hüküm)

hususlarına yer verilmiştir.

- (9) Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında, bildirim konu Mesleki Tanzim Kararı özetle; 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasında sevk edilen hükmün gereklerinin hayata geçirilebilmesi amacıyla TBB üyesi bankaları kapsayan bir sistemsel izleme mekanizmasının kurulmasını ve işleyişini içermektedir. Buna göre, kendilerine aykırı işlem bildirim yapılan üye bankaların, yapılan bu bildirim üzerine, ilgili üye işyerine veya alt üye işyerine tahsis ettikleri fiziki ya da sanal, tüm POS terminallerini işleme kapatmaları ve aynı süre içerisinde varsa üye işyeri sözleşmelerini feshetmeleri; buna ilaveten, ilgili üye işyerleriyle bir yıl süre ile üye işyeri anlaşması yapmamaları ve POS tesis etmemeleri hususları Mesleki Tanzim Kararı'nda yer almaktadır. Söz konusu karar uyarınca aykırı işlem yapan üye işyerlerine ilişkin ayırt edici bilgiler TBB'ye iletilecektir. Aykırı işlem nedeniyle üye işyerine ihbarda bulunulduktan sonra aykırılığın giderildiği yahut aykırılık giderilmemişse üye işyeri sözleşmesinin feshedildiği TBB tarafından ya da BKM bünyesinde kurulacak bir iletişim altyapısı vasıtasıyla TKBB ve TÖDEB'e iletilecektir.
- (10) 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesi çerçevesinde aykırı işlem yapan bir üye işyerinin kart kabul eden tüm kuruluşlarla olan sözleşmeleri fesholunacak ve bir yıl boyunca da hiçbir kart kabul eden kuruluşla üye işyeri sözleşmesi imzalamayacaktır. Bu kapsamda üye işyerlerinin TBB üyesi kart kabul eden bankaların yanı sıra, sanal pos hizmeti veren elektronik ödeme kuruluşları ve yine varsa kart kabul eden kalkınma bankaları ile üyelik ilişkisi kuramayacağı anlaşılmaktadır.

G.3. Başvuru Konusu Karara İlişkin Mevzuat Hükümleri

- (11) 5464 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde üye işyerleri "*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmaktadır.
- (12) 5464 sayılı Kanun'un "*Kartın kontrol ve kabulü*" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasında "*Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükmeye aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.*" hükmü yer almaktadır. Bu bağlamda 5464 sayılı Kanun, kredi ve banka kartı hamillerinin yapacakları işlemlerde üye işyerleri tarafından kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunulmasının talep edilmesini yasaklamakta ve aykırı işlem gerçekleştiren üye işyerlerine birtakım yaptırımlar öngörmektedir.
- (13) 10.03.2007 tarih ve 26458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "*Kart çıkaran kuruluşlarda koruyucu hükümler, hesap ve kayıt düzeni, mali tablolar ve denetim*" başlıklı 26. maddesinin yedinci fıkrasında "*Mal veya hizmet alımı sonrası belli bir ücret karşılığı borcun taksitlendirilmesi veya ödemenin ertelendiği dönemler de dâhil olmak üzere, kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme süreleri Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak Kurulca belirlenir.*" hükmü yer almaktadır.

- (14) Aynı maddenin “Teknik altyapıya ilişkin hususlar” başlıklı 27/A maddesinin dokuzuncu fıkrası “*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşun anlaşma yaptığı üye işyerinin, 6493 sayılı Kanuna tabi ödeme veya elektronik para kuruluşu olması ve bu kuruluşun üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan temin ettiği POS’ları 6493 sayılı Kanun hükümleri kapsamında alt işyerlerine kullandırması durumunda; bu kuruluşlarca POS’un kullandırıldığı alt işyerinin, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşa ticaret unvanı ve vergi kimlik veya vatandaşlık numarası ile birlikte bildirilmesi ve bu kapsamdaki tüm işlemlerde ilgili alt işyerlerini münferit olarak tanımlamaya yarayacak referans numarasının kullanılması suretiyle söz konusu alt işyerleri üzerinden gerçekleştirilecek işlemlerin POS’u temin eden üye işyeri anlaşması yapan kuruluş tarafından işlem bazında takip edilebilmesine imkân sağlanması zorunludur. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar bu zorunluluğu yerine getirmeyen kuruluşlar ile üye işyeri anlaşması yapamaz ve bu kuruluşlara POS temin edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca bu fıkra kapsamında temin edilen üye işyerlerinin alt işyerlerine ilişkin bilgiler, pazarlama ve benzeri amaçlarla kullanılamaz.*” hükmünü haizdir.

G.4. BDDK Tarafından Yapılan İnceleme ve Değerlendirmeler

- (15) Bankacılık sektörünün düzenlenmesinden Bankacılık Kanunu çerçevesinde BDDK sorumludur. BDDK banka ve çeşitli finansal şirketlerin kuruluşu, faaliyetleri, yönetimi, birleşme bölünme, hisse değişimi ve tasfiyelerini düzenlemek ve denetlemekle yetkilidir. Söz konusu kanun ile bankaların faaliyet alanları belirlenmiş olup yeni bir bankanın kurulması ve faaliyete başlaması belli koşullara bağlanarak BDDK iznine tabi tutulmuştur. Bankacılık piyasasında BDDK’nın yanı sıra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) da mevduat sınıflaması, zorunlu karşılıklar, kredi kartı faizlerinin sınırları konularında düzenleyici kuruluş rolü üstlenmektedir. Halka açık bankalar ise Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemesine tabi olmakla birlikte mevduat sigortası alanında da Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun (TMSF) düzenleme yapma yetkisi bulunmaktadır.
- (16) Bankacılık Kanunu’nun 29. maddesine göre mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde tüzel kişiliği haiz ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olan TBB’ye, katılım bankaları ise TKBB’ye üye olmak zorundadır. Bankacılık sektörü açısından yüksek sermaye, teknik altyapı, çok sayıda ve farklı alanlarda uzman personel ve sıkı yasal düzenlemeler nedeniyle sektöre girişin belirli zorlukları barındırdığı ifade edilebilecektir. Bununla birlikte, ilgili pazarda çok sayıda oyuncu bulunmaktadır. Hâlihazırda ülkemizde 32 mevduat, 15 kalkınma ve yatırım, altı katılım bankası ve iki TMSF bünyesinde banka olmak üzere toplam 55 banka faaliyet göstermektedir¹.
- (17) 5464 sayılı Kanun’un 21. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen, “*Anlaşma yapılacak üye işyerlerinin kapsamını ve işlem türlerini sınırlandırmaya Kurul (BDDK) yetkilidir.*” hükmü uyarınca, söz konusu alanda düzenleme yapma yetkisinin BDDK’ya ait olması nedeniyle TBB tarafından bildirim konu kararın alınmasına ilişkin süreç ile ilgili BDDK’dan bilgi talebinde bulunulmuştur.
- (18) BDDK tarafından, Mesleki Tanzim Kararı’nın alınmasına dayanak olmak üzere, çevrim içi alışveriş sitelerinin uygulamaları hakkında bir sektörel inceleme yapıldığı belirtilmiştir. Söz konusu sektörel inceleme neticesinde hazırlanan raporda, bazı çevrim içi alışveriş sitelerinin ürün tutarını taksitlendirirken bankadan bağımsız olarak

¹ <https://www.bddk.org.tr/Kurulus/Liste/77>, Erişim Tarihi: 17.01.2022.

ürün fiyatına vade farkı eklemesine ilişkin uygulamanın 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesine aykırılık teşkil edip etmediği hususları ele alınmıştır.

- (19) Söz konusu rapor sonucunda yapılan incelemelerde, bankaların kartlı ödeme sistemlerine ilişkin uygulamasında ürünün taksitli ve peşin satış fiyatı arasında bir fark bulunmadığı, taksitli ve vadeli satışı arasında fark bulunan uygulamaların üye işyerleri tarafından yapıldığı, üye işyerleri tarafından uygulanan vade farkının işlem tutarına eklenerek bankalara standart taksitli işlem olarak gönderildiği, aylık taksit tutarının orijinal toplam satış tutarının seçilen taksit sayısına bölünmesiyle hesaplanarak kart hamilinin izleyen hesap özetine seçilen taksit sayısına göre hesaplanan aylık taksit tutarının yansıtıldığı hususları ifade edilmiştir. Bu kapsamda, vade farkı uygulaması hususunda yapılan tespit ve incelemeler sonucunda;

1. Taksitli çevrim içi mesafeli satış işlemlerinin gerçekleştirilmesi aşamasında e-ticaret sitelerinde "vade farkı" adı altında ürün fiyatına ilave bir maliyet eklemek suretiyle tüketicilerden ödemede bulunmasının istendiği, söz konusu uygulamanın ödeme aracı olarak kullanılan kredi kartı ile yapılan işlemlerin tabi olduğu Kanunun 17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez*" hükmüne aykırı olduğu, bu kapsamda Kanunun 40. maddesi uyarınca üye işyerinin cezai sorumluluğunun değerlendirilmesi yanında BDDK'ya şikâyet iletilmesi durumunda ilk aşamada ilgili bankadan üye işyeriyle yaptığı sözleşmesini iptal etmesinin istenmesi ve iptal edilmediğinin tespiti halinde ise ilgili bankaya idari yaptırım uygulanması gerektiği,
2. Yönetmeliğin 26. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme sürelerine ilişkin alınan BDDK kararlarına uyum konusunda bankaların özellikle çoklu ürün satışı yapan/çoklu mağazalı e-ticaret sitelerinde yapılan satışlar açısından gerekli ve yeterli sistemsel izlemeyi yapamadığı tespit edilmiş olduğundan üye işyeri konumundaki bazı çevrim içi alışveriş sitelerinin ürün tutarını taksitlendirirken bankadan bağımsız olarak ürün fiyatına vade farkı eklemesine ilişkin uygulamaların önlenerek müşteri mağduriyetinin engellenmesi ile ilgili mevzuata uygun işlem tesis edilmesinin ve kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme sürelerine ilişkin alınan Kurul kararlarına uygun hareket edilmesinin sağlanması hususunda bankaların uyarılmasının gerekli olduğu

sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

- (20) Bu çerçevede, BDDK tarafından TBB'ye gönderilen yazıda, BDDK'nın ilgili raporunda yer alan tespit ve değerlendirmeler muvacehesinde;

- 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrası uyarınca banka veya üye işyeri tarafından kredi kartı veya banka kartı üzerinden yapılan taksitlendirme işlemlerinde peşin ve taksitli satış tutarları arasında bir fark bulunmaması gerektiğinden hareketle buna aykırı uygulamaların tespiti halinde BDDK tarafından ilk aşamada ilgili bankadan üye işyeriyle yaptığı sözleşmesini iptal etmesinin istenmesi ve aynı Kanunun 40. maddesi uyarınca üye işyerinin cezai sorumluluğunun değerlendirilmesi, devamında ise bankaya da idari müeyyide uygulanması,

- Yönetmeliğin 26. maddesine istinaden BDDK tarafından getirilen taksit sınırlamasına üye işyerleri tarafından riayet edilmesini sağlayıcı gözetim ve kontrol mekanizmasının tüm bankalarca tesis edilmesi ve aşımaların takip edilerek BDDK'ya bildirilmesi hakkında gerekli özenin gösterilmesi gereği vurgulanarak keyfiyetten bilgi edinilmesini ve gereğinin yapılmasını teminen TBB ve TKBB üyesi tüm kuruluşlara duyurulması ile sonucu hakkında bilgi verilmesi

istenmiştir. Bu yazıya istinaden 5464 sayılı Kanun'un ilgili hükmüne aykırı davranarak, banka kartı ve kredi kartı kullanıcılarından kartını kullanması nedeni ile ücret, komisyon, faiz ve benzeri isim altında ilave bir ödeme talep eden üye işyerlerinin belirlenmesi, 5464 sayılı Kanun'da öngörülen fesih işlemlerinin izlenmesi amacıyla, Bankacılık Kanunu'nun "Birliklerin görev ve yetkileri" başlıklı 80. maddesi ve Birlik Statüsünün 4. maddesi çerçevesinde, yukarıda detaylarına yer verilen Mesleki Tanzim Kararı alınmıştır.

G.5. Ödeme Süreçlerine İlişkin Açıklamalar

- (21) TBB bünyesindeki 10 banka ile e-ticaret platformları tarafından gönderilen cevabi yazılar çerçevesinde, vade farklı satış uygulamasının ne şekilde yapıldığı, vade farklı satışların üye işyeri tarafından mı banka tarafından mı yapıldığı, üye işyerinin yapması halinde satış tutarının taksitlere nasıl bölüldüğü ve taksitli satış uygulamasında vadeli satışların ne şekilde olduğu hakkında derlenen bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

G.5.1. Bankalardan Gelen Cevabi Yazılar

- (22) Bankalar tarafından üye işyerlerine, TCMB'nin "Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliği" (Ticari Ücret ve Komisyonlar Tebliği) kapsamında azami komisyon oranlarını ya da bloke günlerini aşmayacak şekilde ve üye işyeri bazında da farklılaşabilen şekilde fiyatlama yapılmaktadır. Banka mevcutta üye işyerlerinin talebine göre vade farklı ve vade farksız taksit hizmeti verebilmektedir.
- (23) Bankalar, e-ticaret üye işyerleri ile taksitli işlemlerinde komisyon ve/veya blokeli çalışma koşulu ile çalışmaktadır. Komisyonlu çalışmalarda, kredi kartı ile yapılan taksitli işlemlerde taksitli işlem tutarının tamamı alışverişin yapıldığı günün ertesi günü üye işyeri hesabına anlaşma sağlanan komisyon kesildikten sonra geçmektedir. Blokeli çalışılması durumunda daha önce taraflarca mutabık kalınan valör² günü dolduğunda işlem tutarının tamamı herhangi bir komisyon kesintisi olmadan üye işyeri hesabına geçmektedir. Konunun somutlaştırılması adına (.....)'ın e-ticaret üye işyerleri için 3, 6, 9, 12 aylık taksitler için mevcut çalışma koşulları (komisyon oranı ve/veya blokeli çalışma gün sayıları) aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2: (.....) Taksitli İşlemlerde E-Ticaret Siteleri ile Çalışma Koşulları

Taksit Sayısı	Üye İşyeri Komisyon Oranı ³ -Bloke Gün Sayısı			
	Trendyol	Hepsiburada	Gittigidiyor	N11
3	%(.....)	%(.....)	%(.....)	(.....) Gün Bloke+(.....)% komisyon
6	%(.....)	%(.....)	%(.....)	(.....) Gün Bloke+(.....)% komisyon
9	%(.....)	%(.....)	%(.....)	(.....) Gün Bloke+(.....)% komisyon
12	%(.....)	%(.....)		(.....) Gün Bloke+(.....)%komisyon

Kaynak: TBB tarafından gönderilen cevabi yazı

² Valör, faiz hesaplamasına başlangıç oluşturan tarihtir. Kredi hesaplarına alacak geçen hareketler için işlemin yapıldığı günü takip eden ilk iş günüdür. Borç geçen işlemler için valör, işlemin yapıldığı gündür.

³ Belirtilen oranlara BSMV dâhildir.

- (24) (.....) ile üye işyeri anlaşması olan ve taksitli işlem yapma imkânı sunulan çevrim içi alışveriş sitelerine ait işyerlerinden 10.000 TL'lik 3, 6, 9, 12 ay taksitli işlemler yapılması ve söz konusu işyerlerinin elde ettikleri ciroları ertesi gün hesaba geçiş şeklinde bir mali koşul ile çalışmalarını halinde işyerlerinin hesaplarına geçen örnek tutar bilgilerine aşağıda yer verilmiştir:⁴

Tablo 3: Taksitli Alışverişlerde Banka ile Üye İşyerleri Arasında Komisyonlu Çalışma Şekli

Vade	Komisyon Oranı (BSMV dahil)	İşlem Tutarı	Ertesi Gün Üye İşyeri Hesabına Geçen Tutar
3	%(.....)	10.000 TL	(.....)TL
6	%(.....)	10.000 TL	(.....)TL
9	%(.....)	10.000 TL	(.....)TL
12	%(.....)	10.000 TL	(.....)TL

Kaynak: TBB tarafından gönderilen cevabi yazı

- (25) Kart hamili, üye işyerinin sunmuş olduğu taksitli ödeme seçeneklerini kullanabildiği gibi aynı zamanda ödeme sonrasında (işlem tarihinden dönem sonu hesap kesim tarihine kadar) da peşin olarak gerçekleştirdiği işlemlerini banka aracılığı ile taksitlendirebilmektedir. Buna ek olarak, üye işyerinin sunmuş olduğu taksit seçeneklerinin kart hamili tarafından yetersiz bulunması halinde, kart hamilleri yine aynı zaman diliminde ilgili sektörde uygulanan ve izin verilen maksimum taksit adedine kadar bankanın hizmet kanalları üzerinden ek taksit de talep edebilmektedir. Herhangi bir üye işyerinden peşin olarak gerçekleştirilen 10.000 TL tutarında bir alışverişin, müşterinin sonradan banka kanalları aracılığıyla talebini iletmesi halinde, yasal düzenlemeler paralelinde 2020 yılı içerisinde yürürlükte olan %1,59 aylık akdi faiz oranı üzerinden 3, 6, 9, 12 ay taksitlendirilmesi halinde geçerli olacak faiz, taksit tutarı, vade farklı ve toplam tutar bilgilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 4: Üye İşyerinden Peşin Olarak Gerçekleştirilen Bir İşlemin Banka Aracılığıyla Taksitlendirilmesi

Vade	3 ay	6 ay	9 ay	12 ay
İşlem tutarı	10.000 TL	10.000 TL	10.000 TL	10.000 TL
Taksit sayısı	3	6	9	12
Faiz oranı (BSMV, KKDF hariç)	%(.....)	%(.....)	%(.....)	%(.....)
Faiz oranı (BSMV, KKDF dahil)	%(.....)	%(.....)	%(.....)	%(.....)
Taksit tutarı	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL
Toplam tutar	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL
Toplam faiz tutarı (BSMV, KKDF dahil)	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL	(.....)TL

- (26) Hem işlem anında banka kanalı ile yapılan vade farklı taksit hem de işlemlerin sonradan taksitlendirilmesi/taksit adedinin artırılması işlemlerinde uygulanan faiz oranı TCMB tarafından belirlenmiştir. Kart hamili ödeme yaparken vade farkı uygulandığını da görmektedir. Vade farksız işlemlerde kart hamiline banka tarafından faiz işletilmemekle birlikte, fonlama maliyetinin karşılığında üye işyerlerinden komisyon tahsil edilmektedir. TCMB tarafından alınabilecek tavan komisyon oranları da belirlenmiş olup her ayın sonunda bir sonraki ay için ilan edilmektedir.
- (27) Diğer yandan, vade farklı olup olmadığı fark etmeksizin kart hamilinin sepetindeki ürün çeşidi miktarı, kategorisi gibi bilgileri hiçbir zaman bankaya ulaşmamaktadır. Banka yalnızca üye işyeri tarafından iletilen son tutarı görmektedir. Dolayısıyla işlem banka tarafında vade farksız olarak gerçekleşse de üye işyerleri o işlem özelinde banka ile

⁴ Örnekte kullanılan üye işyeri komisyon oranı bilgisi TCMB'ce belirlenen ve 2020 yılı Aralık ayı itibarıyla yürürlükte olan azami komisyon oranı olan %1,49 oranı esas alınarak her bir taksit vadesi için yukarıda belirtilen yasal düzenlemede belirtilen yöntemle hesaplanarak uygulanabilecek azami komisyon oranları olarak dikkate alınmıştır.

anlaşmasından bağımsız olarak bir vade farkı uyguladıysa bankaya sadece son tutar iletildiği için banka vade farkı uygulaması yapıp yapılmadığını tespit edememektedir.

- (28) Bu senaryolar dışında; taksit maliyetinin üye işyerine veya kart hamiline yansıtılmadığı durumlarda, ilgili işlem bankaya zarar yaratacağından, taksitli işlem yapılmaması; maliyetin TCMB'nin belirlediği oran doğrultusunda müşterinin onayı ile kart sahibine yansıtılması veya maliyetin banka tarafından karşılanması şeklinde ihtimallerin olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, üye işyerlerinin satışlarını artırmak amacıyla kendi belirledikleri taksit sayısına göre gerçekleştirdikleri işlemlerden kaynaklanan ileri vadeli alacaklarını vadesini beklemezsizin ertesi gün bankalardan talep etmeleri halinde ise, bu maliyeti kendilerinin üstlenmesi gerektiği bankalar tarafından ifade edilmektedir.
- (29) TBB tarafından gönderilen yazıda, 5464 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemenin, yürürlük tarihi olan 2006 yılından beri mevcut olmakla birlikte günümüze değin vade farkı ya da ilave komisyon alınmasına yönelik bir uygulamanın sistematik bir biçimde gerçekleştirilmemesi nedeniyle şikâyet ve yaptırım sayılarının son derece sınırlı kaldığı ancak özellikle son dönemde sistematik bir şekilde uygulanması yönündeki yaklaşımların ağırlık kazandığı düşünülürse, bu konudaki şikâyetlerde de bir artışın olmasının kaçınılmaz olduğu belirtilmiştir.
- (30) Üye işyerinin satışlarını artırmak amacıyla yaptığı reklam ve tanıtımlar gibi, ürünlerine tüketicinin daha kolay ulaşabilmesi için taksit sayısı imkânı tanımamasının yalnızca üye işyerine ait olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda bankalar, mal ve hizmet alımında bankaların rolünün mal veya hizmet bedelinin ödenmesine aracılık olduğunu ve bu çerçevede ortaya çıkan finansal maliyetlerin üye işyerine ait bir maliyet kalemi olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bununla birlikte, taksitli işlem bedellerinin ödeme vadesini beklemeden, söz konusu tutarların kendisine işlemin ertesi günü ödenmesini talep eden üye işyerinin bu isteği nedeniyle ortaya çıkan maliyete katlanmadığı bir senaryoda, bu maliyete tüketicilerin katlanmak durumunda kaldığı ifade edilmiştir. TBB nezdindeki çalışmaların ilk döneminde %40'a varan oranlarda vade farkı uygulamasına giden üye işyerleri olduğu görülmekle birlikte çalışmaların ilerleyen aşamalarında özellikle BDDK ve TCMB'nin yaklaşımları sonrasında taksitli işlemlerde üye işyerlerinin tüketiciye yansıttığı vade farkının %10'lara kadar düştüğü belirtilmiştir. Bankalar, tüketicilerin yüksek sayıdaki taksit imkânından yararlanma isteğinin de fiyat duyarlılığını ikinci plana atabildiği dikkate alındığında söz konusu vade farkı uygulamasının ve bunu üye işyeri yerine tüketicinin üstlenmek zorunda bırakılmasının aynı oranda olmak üzere enflasyonu artırıcı bir etki yaratabileceğini de düşünmektedir.
- (31) Bununla birlikte, özellikle birden çok üye işyerinin ürün ve hizmetlerinin satıldığı çevrim içi alışveriş sitelerinden olan pazaryeri statüsündeki bazı üye işyerlerinin uygulamada kredi kartı ile taksitli satış bedellerini ertesi işgünü peşin olarak tahsil etmeleri nedeniyle bankalara ödedikleri ücretin çok üzerinde bir bedeli, satın almaya konu ürünü o pazaryerinde satan işyerinin belirlemiş olduğu etiket fiyatının üzerine vade farkı olarak ekleyerek satış yaptıkları belirtilmektedir. Uygulamada kullanıcıya satın alma adımlarında çoğu zaman net bir şekilde gösterilmeyen "vade farkı" adı altında ürünün gerçek satış fiyatı üzerine yansıtılan fark bedellerinin, bankaların söz konusu pazaryerlerine taksitli satış bedellerini vadesinden önce erken ödeme nedeniyle yasadışı düzenlendiği şekli ile yansıttıkları ücretlerden çok daha yüksek olduğu belirtilmekte; bu anlamda da bir ticari kâr unsuru olarak kullanılmaya başlandığı ifade edilmektedir. Bankalar tarafından işlem üzerinden takip ve tespit edilememekle birlikte,

üye işyerlerinin uyguladığı vade farkları e-ticaret sitelerinin ödeme adımında işlem sırasında görülebilmektedir. Oysa üye işyerlerinin komisyon maliyetine katlanmak istemediği durumlar için bankaların vade farklı taksit altyapılarının bulunduğu, bu altyapı ile birlikte üye işyerine komisyon yansıtmadan kart hamiline TCMB tarafından belirlenen azami oranlar dahilinde vade farkı yansıtma imkanının bulunduğu belirtilmiştir. Bu yöntem ile azami oranlar dahilinde vade farkı uygulandığı için tüketicinin mağdur olmasının da engellendiği ancak bankayla üye işyeri anlaşması olan e-ticaret sitelerinin bu yöntemi tercih etmediği belirtilmektedir. Bankaların taksitli satışlar nedeniyle katlanmış oldukları finansman maliyetinin üye işyerine erken ödenmesi halinde yasalara uygun olarak uyguladıkları ücret ile ilişkilendirilemeyecek seviyede yüksek olan vade farkı bedellerinin ürünlerin gerçek fiyatlarının şişmesine neden olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında pazaryerlerinin bankalarla yaptığı üye işyeri anlaşmalarındaki finansman maliyetine ilişkin ödedikleri ücretlerin, ayrıca aralarındaki anlaşmaya göre, kart müşterileri yanında ilave olarak pazaryerindeki satıcılara da yansıtılıp yansıtılmadığının bankalarca bilinmediği dile getirilmiştir.

- (32) Bankalar ayrıca konunun sadece e-ticaret özelinde değerlendirilmesinin çok da doğru olmadığını belirtmektedir. Zira fiziki üye işyerlerinde de taksitli satışlar için farklı fiyat uygulamaları yapan perakendecilerin bulunduğu ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra üye işyerlerinin çok büyük bir kısmının da peşin ve taksit arasında farklı fiyat uygulaması yapmadığı; bu uygulamayı yapmayan üye işyerlerinin taksite dair maliyetleri genel maliyet kalemlerinden biri olarak düşünerek bir şekilde fiyata yansıtmadan erittikleri bankalarca tahmin edilmektedir.
- (33) Konuya ilişkin bankaların üye işyeri sözleşmesinde genel olarak, sözleşmeye, mevzuata, kartlı ödeme sistemleri (Visa, Mastercard, BKM vd.) kurallarına aykırı davranılması halinde sözleşmenin feshedileceğine ilişkin “*Üye işyerinin Sözleşme hükümlerine aykırı davranması, usulsüz POS/Sanal POS kullanımının tespiti, fraud ve chargeback şikâyeti, diğer Banka Kartlı Ödeme Sistemleri (Visa, MasterCard, BKM vd.) fesih veya istihbarat bildirimleri, resmi kurumlar, kart hamilleri ve diğer kanallar aracılığıyla iletilen şikâyetler ve dolandırıcılık bildirimleri, yanıltıcı pazarlama teknikleri kullanarak satış yapıldığının tespiti ve benzeri haklı nedenlerle rehin, hapis, takas, mahsup hak ve yetkisi saklı olmak kaydı ile bildirim gerek kalmaksızın hizmet vermeyi durdurabilir veya Sözleşmeyi derhal feshedebilir.*” şeklinde hüküm bulunmaktadır. Buna ek olarak (.....) tarafından verilen bilgilere göre, 5464 sayılı Kanun ile Yönetmelik’te, üye işyerlerinin internet üzerinden yaptıkları taksitli satışlarda, müşterilerin ödeyeceği toplam ücret konusunda bilgilendirme yapmaları gerektiği konusunda bankalara yüklenmiş bir yükümlülüğün bulunmadığı, ilgili kanunda ve Yönetmelikte bankalara, üye işyerinin taksitli satışlarda toplam tutar hakkında müşterileri bilgilendirmesi gerektiği konusunda sözleşmelerine hüküm ekleme yükümlülüğü getirilmediğinden konu özelinde bankaların üye işyeri sözleşmesinde hüküm bulunmadığı ifade edilmiştir.
- (34) Özet olarak, bankacılığın doğası gereği kredi kartı ile taksitli satışlar nedeniyle üstlenilen finansman maliyetinin, işyerlerine peşin ödeme halinde ücret olarak yansıtılması ile taksitli satışlarda vade farkı uygulayan işyerlerinin yapmış oldukları uygulamanın birebir ilişkili olarak değerlendirilmemesi gerektiği belirtilmiştir.
- (35) Bankaların üstlenmiş olduğu finansman maliyetinin taksitli satış bedelini peşin talep eden işyerine yansıtmasının doğal olduğu, işyerinin söz konusu maliyet ile birebir ilişkilendirilemeyecek derecede yüksek seviyede olan vade farkı oranlarının ise sistemi zedelediği bankalarca düşünülmektedir.

- (36) Son olarak, bankalara son beş yılda gelen şikâyetlere bakıldığında, oldukça sınırlı sayıda şikâyetin bankalara ulaştığı, bunun haricinde BDDK üzerinden gelen şikâyetlerde ilgili bankaya şikâyetin iletilerek gerekli yaptırımların uygulanmasına dair uyarının yapıldığı ve bu şikâyetler kapsamında BDDK tarafından bankalara uygulanan herhangi bir yaptırımın bulunmadığı anlaşılmaktadır.

G.5.2. E-Ticaret Platformlarından Gelen Cevabi Yazılar

- (37) (.....), (.....), (.....) ve (.....) tarafından gönderilen cevabi yazılarda, satışın taksitli veya peşin olmasının üye işyerine yapılan ödeme sürecinde bir değişiklik yaratmayacağı ifade edilmektedir. Müşteri tarafından ödenen tutarlar platformlara anlaşmalı bankalar veya ödeme kuruluşları vasıtasıyla iletilmekte olup her bankanın finansal koşulları farklılık göstermektedir. Üye işyerleri açısından, bankalar ile blokeli ve ertesi gün çalışma koşulları bulunmaktadır. Ürün bedeli vadesi geldiğinde üye işyerinin bildirmiş olduğu banka hesap numarasına, üye işyeri sözleşmelerinde belirlenen hükümler uyarınca anlaşılan komisyon oranları ve varsa aynı vade içinde düzenlenen diğer faturalar üye işyeri alacağından mahsup edildikten sonra kalan hak ediş tutarı üye işyerinin banka hesaplarına havale/eft yapılarak ödenmektedir. Bu kapsamda diğer faturalar, üye işyerleriyle yapılan anlaşmalara göre reklam, kargo, pazarlama faaliyetleri, hizmet bedeli, kargo ücreti ve varsa transfer ücreti, ceza bedeli gibi konulara ilişkin düzenlenen faturalardır. Her iki durumda da, platformlar satış komisyonunun mahsup edilmesinden sonra kalan tutarın tamamını satıcıya aktarmaktadır. Kısacası, satıcılardan alınan satış komisyonu, satışın tek çekimli veya taksitli yapılmış olmasından bağımsızdır.
- (38) Ödeme vadeleri ve komisyon oranları ise genelde sabit olmakla birlikte, perakendede bilinen, ticari anlamda kritik önem arz eden büyük markalar ve/veya ürünün ana tedarik kaynağı olan satıcıların ürünlerinin platformlar üzerinden müşterilere sunulabilmesi amacıyla farklı ödeme vadeleri ve komisyon oranları uygulanabilmektedir. Dolayısıyla, satışın taksitli veya peşin yapılmış olması üye işyerine yapılan ödeme sürecinde ve ödeme tutarında bir değişikliğe neden olmamaktadır. Ürün bedeli bir seferde vadesi geldiğinde komisyon oranları ve varsa diğer faturalar mahsup edildikten sonra üye işyerine ödenmektedir.
- (39) Sonuç olarak, müşterinin ödeme tercihi, platformlar ve satıcılar arasındaki ödeme sürecini veya platform tarafından satıcılardan alınan satış komisyonunu etkilememektedir. Yukarıda da açıklandığı üzere, satış komisyonları, ürün kategorisi veya alt kategorisine bağlı olarak değişiklik göstermekte olup önceden belirlenmektedir. Önceden belirlenen bu satış komisyonları, müşterinin taksitle ödeme yönündeki tercihinden etkilenmemektedir. Platformlar her durumda satış komisyonu mahsup edildikten sonra kalan tutarın tamamını satıcıya aktarmaktadır.
- (40) Bu açıklamalara ek olarak, son bir yılda kredi kartıyla yapılan satışların toplam satışlar içerisindeki oranının (.....)%(.....), (.....)%(.....); (.....)%(.....) olduğu; (.....) ise son altı ay içinde kredi kartı ile yapılan satışların toplam satışların yaklaşık %(.....) oluşturduğu belirtilmiştir. Ayrıca (.....) taksitli satışlarının toplam satışlar içindeki oranının ise son altı ay için %(.....) olduğu belirtilmiştir. Konuya ilişkin platformlar tarafından gönderilen cevabi yazılarda, peşin ödemelerde herhangi bir komisyon/vade farkının alınmadığı ifade edilmiştir.

- (41) Taksitli satışlarda ise (.....), (.....) ve (.....) tarafından sınırlı bir oranda vade farklı satışların yapıldığı belirtilmiştir. Söz konusu platformlarda, vade farkıyla yapılan satışların vade farksız satışlara oranının (.....) %(.....); (.....)%(.....); N11'de %(.....) olduğu belirtilmektedir. Ayrıca (.....) tarafından gönderilen cevabi yazıda, 2019 yılında (.....) olan vadeli sipariş adedinin 2020 yılında (.....) olduğu belirtilerek vadeli satış adedinin yıllar itibarıyla arttığının gözlemlendiği, taksitli satışlarda vade farkı uygulanması nedeniyle müşterilerden olumlu veya olumsuz eleştiriyile karşılaşılmadığı ifade edilmiştir. (.....) ise ayrıca ödemenin taksitli olarak gerçekleştirilmesi halinde üye işyerlerinden veya müşterilerden vade farkı almadığı dile getirilmiştir.
- (42) (.....) tarafından gönderilen cevabi yazıda, taksitli satışlardan komisyon alınmaması uygulamasına geçilmesi ile bankalar tarafından taksitli satışlara ilişkin platform sağlayıcılara uygulanan komisyon maliyetleri tek çekime göre daha yüksek olacağından, platformların maliyetlerinin bariz şekilde artacağı belirtilmiştir. (.....), (.....) ve (.....) ise müşterilerin faydalandığı taksit uygulaması nedeniyle oluşan maliyetlerin tümünün üye işyeri üzerinde bırakılması halinde, üye işyerlerinin perakende seviyesindeki yoğun rekabet ve düşük kar marjlarından ötürü bu maliyetlere katlanılmasının mümkün olmayacağını belirtmiştir. Bu durumun da perakende işletmelerinin çevrim içi ve/veya geleneksel kanaldaki satışlarında toplumda yoğun bir şekilde ödeme aracı olarak kullanılan banka ve kredi kartlarına taksit seçeneği sunamamasına ve sattıkları mal veya hizmetlerin fiyatlarını artırmalarına neden olacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda söz konusu maliyete platform sağlayıcıları/kart ile satış yapan diğer şirketlerin katlanmasının mümkün olmayacağı, aksi takdirde taksitli satışların alternatif bir seçenek olarak tüketicilere sunulmaması sonucunun doğacağı ve bunun da taksitli satış havuzunu daraltarak müşterilerin daha az ürün almasına ve pazarların küçülmesine neden olacağı ifade edilmektedir.
- (43) (.....) ayrıca, bankalar tarafından 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin yanlış yorumlandığını, ilgili kanun hükmünün yalnızca banka ve/veya kredi kartlarının kullanımına ilişkin olduğunu ve üye işyerlerinin müşterilerin ödemeyi nakit yerine kart ile yapmayı tercih etmesi durumunda ilave ücret almasını yasakladığı şeklinde yorumlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, hükümde nakit ödemeye kıyasla kredi kartı ile yapılan işlemlerin düzenlendiği, TBB tarafından iddia edilen "vade farkları" ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmadığı savunulmaktadır.
- (44) (.....) tarafından, tüketicilerin alternatif yollarından birinin de alışveriş kredisi kullanmak olduğu belirtilse de, bankalar tarafından sunulan alışveriş kredisi faiz oranlarının vade farkı oranlarına göre oldukça yüksek olması nedeniyle taksitli satın alma işleminin maliyetinin her hâlükârda vade farkı uygulamasından yüksek olacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla tüketicilerin, alışveriş kredisi kullanarak platformlar üzerinden ürünü alma imkânı devam etse de, bu seçenekte daha yüksek maliyetlere katlanmasının söz konusu olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bankaların vade farkı uygulamasıyla ilgili üye işyerlerinin pazarlık gücü ortadan kalkacak olup tüketicilerin tamamen bankaların kendi inisiyatiflerine göre uygulayacakları vade farkına maruz kalabileceği, bu nedenle söz konusu maddenin özellikle TBB bünyesinde uygulanması halinde herhangi bir tüketici faydasının ortaya çıkmayacağı gibi tüketicilerin zarara uğrama ihtimalinin daha yüksek olacağı vurgulanmaktadır.

- (45) Konu ile ilgili bir başka husus, söz konusu uygulamanın yalnızca çevrim içi platformlarda geçerli olmasıdır. (.....) tarafından gönderilen cevabi yazıda, üye işyerlerinin bazılarının fiziki satış noktalarının da bulunduğu belirtilerek, “Söz konusu uygulamanın yalnızca platformlar için yapılması halinde hem fiziki hem de platform üzerinden faaliyet gösteren üye iş yerlerinin yalnızca platform üzerinden satış yapan üye işyerlerine karşı rekabette avantajlı duruma geçebileceği” ifadelerine yer verilmiştir. (.....) tarafından da benzer husus dile getirilmiş olup anılan kararın yalnızca e-ticaret sitelerinde uygulanmasının haksız bir rekabet ortamının oluşmasına sebebiyet vereceği vurgulanmaktadır.
- (46) Platformlar tarafından yapılan açıklamalar değerlendirildiğinde, tüketiciler nezdinde gerçekleşecek olumsuzluklardan birinin tüketicilerin taksitli alım yapmak istedikleri ürünler -özellikle yüksek fiyatlı ürünler- bakımından platformlardan alışveriş yapma imkânlarından yoksun kalma ihtimalinin bulunmasıdır.
- (47) Sonuç olarak, söz konusu Mesleki Tanzim Kararı'nın TBB bünyesinde verilmesi halinde, e-ticaretin hızla büyüdüğü dönemde taksitli satış işlemlerinin sekteye uğramasına neden olarak gerek tüketiciler -özellikle alım gücü düşük- gerekse satıcılar -özellikle KOBİ niteliğindeki- özelinde zarara ve memnuniyetsizliğe neden olacağı platformlarca değerlendirilmektedir.

G.5.3. 5464 sayılı Kanun'un 17. Maddesi ve Mesleki Tanzim Kararı'nda Yer Verilen Vadeli ve Vadesiz Satış İşlemlerine İlişkin Açıklamalar

- (48) 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesi ve dolayısıyla Mesleki Tanzim Kararı esas olarak vadeli satışlara ilişkin hususları içermektedir. Platformlar tarafından genel olarak çalışılan bankalarla akdedilen sözleşmeler kapsamında bankanın sağladığı koşulların müşteriye yansıtıldığı ifade edilmiş olup vade farklı işlemler kapsamında oluşan farkın bankaların platformlarla mutabık kaldığı şartlara göre değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla bankaların platformlara sunduğu taksit opsiyonlarının haricinde, müşterilere platformların kendi inisiyatifinde sağladığı herhangi bir taksitlendirme işleminin bulunmadığı dile getirilmiştir.
- (49) Vade farklı satışlarda tüketicinin ödediği tutarın, nakit, tek çekim ya da vade farksız kredi kartı ile ödenecek tutardan farklılık göstermesi halinde, bahse konu farkın hangi kalemlerden oluştuğu ve varsa eklenen maliyetin nasıl hesaplandığına ilişkin olarak gönderilen vade farkı tutarı KDV dahil olarak aşağıda yer almaktadır:

Tablo 5: Üye İşyerlerinden Gerçekleştirilen Vade Farklı Bir Ödeme İşleminin Faturalandırılması

Aylar	Banka Tahsilat Süresi (Gün)	Vade Farkı Oranı (%)	Banka Komisyonu (%)
1	30	(.....)	(.....)
3	30	(.....)	(.....)
6	30	(.....)	(.....)
9	30	(.....)	(.....)
12	30	(.....)	(.....)
Formül İle Bulunan Değerler	SİPARİŞ NO		
	KDV (%)	1,18	1
	Taksit Adedi	(.....)	
	Vade Farkı Oranı (%)	(.....)	
	Müşteriye Yansıtılan Faiz Oranı (%)	(.....)	
	Peşin Sipariş Tutarı (TL)	(.....)	
	Ödeme Tutarı (TL)	(.....)	Sipariş Tutarı/(1-((faiz oranı/100)*1,18))
	Komisyon Tutarı (TL)	(.....)	Ödeme Tutarı-Sipariş Tutarı
	Vade Farkı Tutarı (TL, KDV hariç)	(.....)	(Ödeme Tutarı - Sipariş Tutarı)/1,18
	Vade Farkı Faturası KDV Tutarı (TL)	(.....)	Komisyon Tutarı-Vade Farkı
	Total Banka Komisyonu (TL)	(.....)	Ödeme Tutarı * Banka Komisyonu oranı/100
	Hesaplama	0,00	

Kaynak: (.....) Tarafından Gönderilen Gelen Cevabi Yazı

(50) Dolayısıyla, platformlardan gelen cevabi yazılarda, bankanın yaptığı taksitlendirme işlemiyle platformların yaptığı vade farklı satış işlemlerinde müşterinin ödeyeceği tutarın herhangi bir farklılık göstermediği, ilgili bankaların platformlardan tahsil ettiği vade farklı bedelin aynı şekilde müşteriye yansıtıldığı ve herhangi fazlaca bir bedelin tüketiciden talep edilmediği ifade edilmiştir. Ayrıca Tablo 5'ten de görüleceği üzere, vade farklı satışlarda müşteriden tahsil edilen tutarın fatura üzerinde vade farkı bedeli olarak ayrıca gösterildiği ve ilgili bankanın platformdan tahsil ettiği vade farkı bedelinin aynı şekilde müşteriye yansıtıldığı belirtilmiştir.

(51) İncelenen yapı dikkate alındığında;

- E-platformlar ve tüketiciler arasında satış sözleşmesi akdedilmekte olup mal/hizmet bedelinin ve taksit sayısının belirlenmesi ilgili sözleşmeye göre yapılmaktadır.
- Sözleşmede belirlenen tüketicinin ödeyeceği tutarlar platformlara üye işyeri sözleşmesi ile anlaşmalı oldukları bankalar veya ödeme kuruluşları vasıtasıyla iletilmektedir. Ürün tüketicilere teslim edildikten sonra tüketiciden alınan ürün bedeli üye işyerinin⁵ bildirmiş olduğu banka hesap numarasına anlaşılan komisyon oranları ve varsa diğer faturalar⁶ mahsup edildikten sonra havale/eft yapılarak ödenmektedir.
- Bu kapsamda gerçekleştirilen mal ve hizmet alımında bankaların rolünün mal veya hizmet bedelinin ödenmesine aracılık olduğu söylenebilecektir. Bankalar e-platformlar ile taksitli işlemlerinde komisyon ve/veya blokeli çalışma koşulu ile çalışmaktadır. Komisyonlu çalışmalarda, kredi kartı ile yapılan taksitli işlemlerde

⁵ Üye işyerleri e-platformlar şeklinde belirtilse dahi, üye işyerleri bankalar ya da kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişilerin tamamını oluşturmaktadır.

⁶ Bu kapsamda diğer faturalar, üye işyerleriyle yapılan anlaşmalara göre hizmet bedeli, kargo ücreti ve varsa transfer ücreti, ceza bedeli gibi konulara ilişkin düzenlenen faturalardır.

taksitli işlem tutarının tamamı alışverişin yapıldığı günün ertesi günü üye işyeri hesabına anlaşma sağlanan komisyon kesildikten sonra geçmektedir. Blokeli çalışılması durumunda daha önce taraflarca mutabık kalınan valör⁷ günü dolduğunda işlem tutarının tamamı herhangi bir komisyon kesintisi olmadan üye işyeri hesabına geçmektedir.

- Platformlar tarafından satış komisyonu mahsup edildikten sonra ise kalan tutarın tamamı satıcıya aktarılmaktadır. Bu kapsamda satıcılardan alınan satış komisyonunun, satışın tek çekimli veya taksitli yapılmış olmasından bağımsız olduğu söylenebilecektir. Satış komisyonları, ürün kategorisi veya alt kategorisine bağlı olarak değişiklik göstermekte ve önceden belirlenmektedir.

G.6. İlgili Pazar

G.6.1. İlgili Ürün Pazarı

- (52) İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 3. paragrafında da ifade edildiği üzere ilgili ürün pazarı; ürün özellikleri, fiyatları ve kullanım amaçları bakımından tüketici tarafından ikame edilebilir sayılan bütün ürünleri kapsamaktadır. İlgili ürün pazarının tanımlanmasında talep ikamesinin yanında, talep ikamesine eşdeğer etkisi olduğu durumlarda arz ikamesi de hesaba katılmaktadır.
- (53) Finans hizmetlerine yönelik Rekabet Kurulu (Kurul) kararlarına bakıldığında⁸ kredi faaliyetlerinin genel itibarıyla bireysel ve kurumsal krediler olarak iki ana başlıkta toplandığı görülmektedir. Bireysel krediler tüketici, araç, *mortgage* kredileri gibi alt branşlardan oluşmaktayken; kurumsal krediler ise, ticari işletmelere sunulan yatırım, finansman, yeniden finansman ve benzeri kredilerden meydana gelmektedir.⁹ Bu bilgiler çerçevesinde Kurul kararlarında ilgili pazarın en geniş tanımıyla "bankacılık hizmetleri" şeklinde, yahut her bir ana hizmet türü baz alınmak suretiyle "mevduat hizmetleri", "kredi hizmetleri" ve "kredi kartı hizmetleri" şeklinde ya da daha alt segmentler bazında "kurumsal krediler", "konut kredileri" veya "KOBİ'lere sunulan kredi hizmetleri" ve "bireysel ve ticari kredi hizmetleri"¹⁰ şeklinde belirlenebildiği görülmektedir.¹¹
- (54) Kurulun Takas Komisyonu II Kararı'nda¹² da belirtildiği üzere, kartlı ödeme sistemlerinin karakteristik özelliği, kartla yapılan her işlemin kart hamilleri ve üye işyerleri gibi iki ayrı kullanıcıyı kapsamasıdır. Kart hamilleri bir ödeme kartını ancak üye işyerlerinin kabul etmesi durumunda kullanmak istemekte, üye işyerleri de kartın kullanıcı sayısı artıçça kartı kabul etmekten fayda elde etmektedir. İşlemler ancak kart hamilleri ve işyerlerinin her ikisinin de sisteme dâhil olması durumunda gerçekleşmektedir. Bir diğer ifadeyle bir ödeme şebekesinin hem kart hamilleri hem de işyerleri açısından değeri, pazarın diğer tarafındaki şebeke büyüdükçe artmaktadır. Bu nedenle kartlı ödeme sistemlerini, kart hamillerine ve işyerlerine birbirine bağımlı hizmetler sağlayan "çift taraflı pazar" olarak değerlendirmek mümkündür. Banka kartı

⁷ Valör, faiz hesaplamasına başlangıç oluşturan tarihtir. Kredi hesaplarına alacak geçen hareketler için işlemin yapıldığı günü takip eden ilk iş günüdür. Borç geçen işlemler için valör, işlemin yapıldığı gündür.

⁸ Rekabet Kurulunun 16.12.2010 tarih ve 10-78/1602-611 sayılı; 17.05.2011 tarih ve 11-31/613-189 sayılı; 23.06.2011 tarih ve 11-39/813-256 sayılı; 08.03.2013 tarih ve 13-13/198-100 sayılı; 28.11.2017 tarih ve 17-39/636-276 sayılı kararları.

⁹ Rekabet Kurulunun 07.03.2011 tarihli ve 11-13/243-78 sayılı kararı (Maaş Promosyon Kararı).

¹⁰ Rekabet Kurulunun 23.06.2011 tarihli ve 11-39/813-256 sayılı; 16.12.2010 tarihli ve 10-78/1602-611 sayılı kararları.

¹¹ Rekabet Kurulunun 08.03.2013 tarihli ve 13-13/198-100 sayılı kararı (Banka II Kararı).

¹² Rekabet Kurulunun 08.06.2017 tarihli ve 17-19/294-130 sayılı kararı.

ve kredi kartlarının ödeme sistemleri içindeki yeri, her ne kadar işyerlerinin kabulü açısından ikame edilebilir nitelikteyse de tüketici açısından ikame edilebilir nitelikte değildir. Banka kartı ile ödeme yapmak için müşteriye ait vadesiz hesapta mevduat bulunması gerekmektedir. Ayrıca banka kartı ile yapılan alışverişlerde, alışveriş tutarının kart hamilinin vadesiz mevduat hesabından anında düşmesi nedeniyle bu kartlar, tıpkı nakit gibi, yüksek tutarlı alışverişlerde tercih edilen bir ödeme aracı değildir. Kredi kartı ile yapılan alışverişlerde ise taksit imkânı var olup tüketicilerin ödemeleri taksitler halinde gerçekleştirmeleri mümkün olmaktadır. Dosya konusu işlemde de vade farklı işlemlerin taksitli işlemlerden kaynaklandığı göz önüne alındığında, kredi kartının diğer ödeme araçlarından ayırt edici özellikleri ve ikame olanakları dikkate alınarak, dosya konusu işlemde ilgili ürün pazarının “kredi kartı ile ödeme hizmetleri pazarı” olarak belirlenebileceği değerlendirilmektedir.

- (55) Kurulun, dosya konusu işlem ile benzer durumlardaki değerlendirmelerinde, ilgili ürün pazarını “kredi kartları ile ödeme hizmetleri pazarı”, “banka kartları ile ödeme hizmetleri pazarı” veya “kartlı ödemeler pazarı” olarak tanımlayabildiği görülmektedir.
- (56) İlaveten mevcut dosya ile benzer özellikler gösteren Fiktif İşlemler Kararı'nda¹³, POS cihazları ve kredi kartlarının amaçları dışında kullanılması suretiyle faiz ve komisyon karşılığında gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi, nakit ödeme belgesi ya da alacak belgesi düzenleyen üye işyerlerinin yaratabileceği muhtemel risklerin önlenmesi ve izlenmesinin yanı sıra, anılan faaliyetlerin doğurduğu mali ve ekonomik zararların en aza indirilmesini teminen, “fiktif işlemler”in neler olduğunun tespitine ilişkin olarak hazırlanan “POS Cihazları ve Kredi Kartlarının Amaç Dışı Kullanım Hallerinin Tespiti Hakkında Mesleki Tanzim Kararı” ile “Fiktif İşlem Değerlendirme Komitesinin Oluşumu, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Tebliğ” değerlendirilmiştir. Bildirime konu Mesleki Tanzim Kararı'nın Kurulun Fiktif İşlemler Kararı'nda değerlendirilen benzer konuları içermesi nedeniyle “üye işyeri edinme pazarı” da ilgili ürün pazarı olarak tanımlanabilecektir.
- (57) Ancak, İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 20. paragrafında “... *inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir*” ifadesi yer almaktadır. Mevcut dosya kapsamında ilgili pazarın geniş ya da dar tanımlanmasının değerlendirmeye bir etkisi bulunmayacağından ilgili ürün pazarının tanımlanmasına gerek görülmemiştir.¹⁴

G.6.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (58) İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 3. paragrafında ilgili coğrafi pazar, “*Teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeler...*” olarak tanımlanmaktadır.
- (59) Bildirime konu Mesleki Tanzim Kararı çerçevesinde temel olarak 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasında banka ve kredi kartları ile işlem yapan kişilerin korunması amacıyla sevk edilen hükmün gereklerinin etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesi için TBB üyesi bankaları kapsayan etkili bir sistemsel izleme

¹³ Rekabet Kurulunun 13.12.2012 tarihli ve 12-64/1640-602 sayılı kararı.

¹⁴ Rekabet Kurulunun 07.11.2019 tarihli ve 19-38/564-233 sayılı ve 23.01.2020 tarihli ve 20-06/69-38 sayılı kararları.

mekanizmasının kurulması hedeflenmektedir. İlgili coğrafi pazar söz konusu hizmetin Türkiye genelinde sunulacak olması nedeniyle "Türkiye" olarak tanımlanmıştır.

G.7. Değerlendirme

G.7.1. Bildirime Konu Uygulamanın 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirilmesi

- (60) 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde teşebbüs, piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler olarak; teşebbüs birliği ise; teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler olarak tanımlanmıştır. TBB, Bankacılık Kanunu'nun 79. maddesi hükümlerine göre tüm mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının üye olmak zorunda oldukları tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Konuyla ilgili Kurul ve Danıştay kararları doğrultusunda, rekabet hukuku bağlamında bir kararın teşebbüs birliği kararı olup olmadığının değerlendirilmesinde teşebbüs birliğinin ekonomik hayata ilişkin kararlar alıp almadığı hususu önem kazanmaktadır.¹⁵
- (61) Bankacılık Kanunu'nun "Birliklerin görev ve yetkileri" başlıklı 80. maddesi ve Birlik Statüsünün 4. maddesine dayanılarak TBB bünyesinde 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ihlaline ilişkin yaptırımların uygulanmasına yönelik olarak Mesleki Tanzim Kararı alınmıştır. Bu bağlamda bahse konu Mesleki Tanzim Kararı, 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesi çerçevesinde,
- (i) Aykırı işlem yapan üye işyerinin merkezi bir izleme mekanizması tarafından takibine (birinci aşama),
 - (ii) Aykırılığı gidermeyen işyerinin kart kabul eden tüm kuruluşlarla olan üye işyeri sözleşmelerinin feshedilmesine ve bir yıl boyunca da hiçbir kart kabul eden kuruluşla üye işyeri sözleşmesi imzalamamasına (ikinci aşama)
- yöneliktir.
- (62) İkinci aşamanın ayrıntılarına ilişkin olarak söz konusu Mesleki Tanzim Kararı'nın ekinde yer alan ve aykırı işlem yapan üye işyerine yönelik Bilgilendirme Taslağı'nda ise üye işyerinin;
- üye işyeri sözleşmesi imzaladığı tüm kuruluşlarla kart kabulüne dair sözleşme ilişkisinin sona erdirileceği (birinci hüküm),
 - bir yıl süre ile hiçbir kuruluş ile üye işyeri sözleşmesi imzalamayacağı (ikinci hüküm),
 - banka kartı ve kredi kartı ile ödeme kabul edemeyeceği ve işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensuplarının adli para cezası ile cezalandırılabileceği (üçüncü hüküm).

hususları yer almaktadır.

- (63) Buna göre, Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı'nda yer alan birinci ve ikinci hükümler uyarınca, üye işyerlerinin TBB üyesi kart kabul eden bankaların yanı sıra, sanal pos hizmeti veren elektronik ödeme kuruluşları ve yine varsa kart kabul eden kalkınma bankaları ile olan sözleşmelerinin feshedileceği ve bir

¹⁵ Rekabet Kurulunun 30.04.2020 tarihli ve 20-21/280-134 sayılı; 23.01.2020 tarihli ve 20-06/69-38 sayılı ve 07.11.2019 tarihli ve 19-38/564-233 sayılı kararları.

yıl süre ile üyelik ilişkisi kuramayacakları anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, TBB'nin üye işyerlerine ilişkin ayırt edici bilgileri doğrudan ya da BKM bünyesinde oluşturulacak bir mekanizma ile kart kabul eden kuruluşlarla paylaşacağı ve böylelikle 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanması sürecine ilişkin unsurları denetleyeceği görülmektedir.

- (64) Bildirime konu uygulamanın ilk aşamasını teşkil eden aykırı işlem yapan üye işyerinin merkezi bir izleme mekanizması tarafından takibine yönelik işleyişin detaylarına bakıldığında, temel olarak söz konusu işyerini ayırt edici bilgilerin (BKM Genel İşyeri Numarası, TC Kimlik Numarası/Vergi Kimlik Numarası vb.), aykırı işlemi ortadan kaldırıp kaldırmadığının, kaldırmamışsa üye işyeri sözleşmesinin feshedilip feshedilmediğinin TBB, TKBB ve TÖDEB üyeleri ile paylaşılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.
- (65) Bu hususa ilişkin olarak Kurulun 20.04.2016 tarih ve 16-14/217-94 sayılı kararında, TBB nezdinde kurulu Risk Merkezi tarafından, Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'de bulunan üye işyeri ciro bilgilerine ilişkin dönem, üye işyerinin kimlik numarası, üye işyeri cirosu ve cironun kaynağı banka sayısı bilgilerinin paylaşımının ele alındığı görülmektedir. Kurul kararında, tüzel kişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olarak faaliyetlerini sürdüren TBB bünyesindeki Risk Merkezi'nin, bildirim konusu uygulamalar bakımından, Bankacılık Kanunu ve ilgili Yönetmelik kapsamında yetkili olduğu tespiti yapılarak üye işyerinin kimlik numarası da dâhil olmak üzere üye işyeri cirosu ve cironun kaynağı banka sayısı bilgilerinin paylaşılması işlemlerine 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilmesine karar verilmiştir. Bahse konu karar çerçevesinde, TBB bünyesindeki Risk Merkezi'ne üye bankalar, faktöring şirketleri, finansal kiralama şirketleri, finansman şirketleri, varlık yönetim şirketleri ile diğer finansal kuruluşlar¹⁶ bünyesinde hâlihazırda üye işyerlerini ayırt edici bilgilerin bulunmakta olduğu anlaşılmaktadır.
- (66) Diğer yandan, Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz'da da açıklamasına yer verildiği üzere, teşebbüsler arası bilgi değişimi çeşitli şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bilgi rakipler arasında doğrudan ya da meslek kuruluşları gibi teşebbüs birlikleri, pazar araştırma kuruluşları ve benzeri üçüncü taraflar veya teşebbüslerin tedarikçi ya da dağıtım ağı yoluyla dolaylı olarak paylaşılabilir. Kılavuz'da, "*fiyata, miktara, müşterilere, maliyetlere, cirolara, satışlara, alımlara, kapasiteye, ürün niteliklerine, pazarlama planlarına, risklere, yatırıma, teknolojilere, ar-ge programlarına*" ilişkin bilgilerin rekabete duyarlı olduğu ifade edilmektedir. Buna ek olarak bilgi değişiminin 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesinde, pazarın yapısı, paylaşılan bilginin niteliği, toplulaştırılmış olup olmadığı, geçmişe yönelik olup olmadığı, paylaşımın tarafları, paylaşım sıklığı, paylaşılan bilginin pazarın ne kadarını kapsadığı, paylaşım katılıma katılım gibi hususların dikkate alınması gerekmektedir.
- (67) Bildirime konu uygulama kapsamında, aykırı işlem durumunda üye işyeri bankasının TBB ile paylaşacağı ve TBB vasıtasıyla TKBB ve TÖDEB ile paylaşılacak bilginin kapsamının üye işyeri kimliği ve aykırı işlemin ortadan kaldırılıp kaldırılmadığı, kaldırılmamışsa üye işyeri sözleşmesinin feshedildiği bilgisi ile sınırlı olacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu işyerinin hangi banka(lar)nın müşterisi olduğu, ciro miktarı, işlem hacmi gibi bilgilerin paylaşımına konu olmayacağı, paylaşımına konu bilgilerin sadece aykırı işlem gerçekleşmesi durumunda ve yalnızca söz konusu aykırı

¹⁶ <https://www.riskmerkezi.org/tr/risk-merkezi/uyeler/10>, Erişim Tarihi: 17.07.2021.

işleme ilişkin olacağı anlaşılmaktadır. İlaveten, bir yılın sonunda paylaşılan verilerin sistemden silineceği belirtilmektedir. Dolayısıyla Mesleki Tanzim Kararı'nın birinci, ikinci ve dördüncü hükümleri ile Bankacılık Kanunu'nun "Birliklerin Görev ve Yetkileri" başlıklı 80(d) maddesinde öngörülen "İlgili mevzuat uyarınca alınan kararlar ile Kurumca alınması istenilen tedbirlerin uygulanmasını takip etmek" yetkisinin sınırları dahilinde bir izleme mekanizması kurulmak istendiği anlaşılmaktadır. Bu hususlar dikkate alındığında, paylaşılan bilgilerin rekabete duyarlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında, söz konusu bilgi paylaşımının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmadığı ve buna ilişkin olarak Mesleki Tanzim Kararı'nın birinci, ikinci ve dördüncü maddelerine aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilebileceği kanaatine varılmaktadır.

- (68) Öte yandan bildirim konu uygulamanın ikinci aşamasını teşkil eden ve Mesleki Tanzim Kararının üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nda yer alan birinci ve ikinci hükümlerle getirilmesi planlanan yaptırım mekanizmasının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olup olmadığı hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir. TBB'ye üye bankaların gerek taksitli satışlara izin veren kart çıkarma pazarında gerekse üye işyeri edinme pazarında birbirlerine rakip olduğu ve TBB'nin rakiplerin bir araya gelerek oluşturduğu bir yapı niteliği taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda, getirilmek istenen yaptırım mekanizması ile mevzuat ihlali gerçekleştiren bir üye işyerinin, anlaşması bulunduğu banka dışında TBB bünyesindeki diğer bankalar ve ödeme kuruluşlarıyla üye işyeri sözleşmelerinin feshedilmesi ve bir yıl boyunca yenilenmemesi, üye işyerinin ekonomik faaliyetlerinin duraklamasına ve rekabetinin kısıtlanmasına neden olacaktır. Bu nedenle teşebbüs birliği niteliğini haiz TBB tarafından uygulanmak istenen yaptırım, kartla ödeme hizmetleri ve üye işyeri edinme hizmetleri pazarlarını etkileyebilecek olup 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Dolayısıyla söz konusu yaptırım mekanizmasına menfi tespit belgesi verilmesinin mümkün olmadığı ve Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerine yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet değerlendirmesi yapılması gerektiği kanaatine varılmaktadır.

G.7.2. TBB Mesleki Tanzim Kararının 4054 Sayılı Kanun'un 5. Maddesi Bakımından Değerlendirilmesi

- (69) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki bir anlaşma, uyumlu eylem ya da teşebbüs birliği kararına bireysel muafiyet tanınabilmesi için, aynı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılan iki olumlu ve iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir. Buna göre Kurul;
- a) "Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,*
 - b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,*
 - c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,*
 - d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması."*

koşullarının tamamının varlığı halinde teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir.

G.7.2.1. Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması Şartı

(70) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlendiği üzere, rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın muafiyet korumasından faydalanabilmesi için öncelikle rekabet üzerindeki olumsuz etkisini bertaraf edebilecek düzeyde malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması şeklinde ortaya çıkacak bir kazanım sunabilmesi gerekmektedir. Muafiyetin Genel Esaslarına İlişkin Kılavuz'un 24. paragrafında da belirtildiği üzere anlaşmanın yaratacağı etkinlik kazanımlarının tanımlanması için:

- İddia edilen etkinliklerin yapısının,
- Anlaşma ve etkinlikler arasındaki illiyet bağının,
- Etkinliğin gerçekleşme ihtimalinin,
- Etkinliğin nasıl ve ne zaman ortaya çıkacağına açıklığa kavuşturulması

gerekmektedir. Kısaca etkinlik kazanımı olarak ifade edilen dağıtımda, üretimde vb. alanlarda ortaya çıkan ekonomik/teknik gelişme ve kazanımlar, üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, mal ve hizmet arzında devamlılığın sağlanması, yeni piyasalara girişin kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması gibi çeşitli görünüm arz etmektedir. Bu kapsamda, rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın muafiyet korumasından faydalanabilmesi için öncelikle rekabet üzerindeki olumsuz etkisini bertaraf edebilecek düzeyde bir etkinlik kazanımı sunabilmesi gerekmektedir.¹⁷ Bahse konu etkinlik kazanımının objektif olması gerekmekte olup etkinlikler tarafların sübjektif bakış açıları ile değerlendirilmemelidir. Diğer yandan, tarafların salt sahip oldukları pazar gücünün kullanımı ile ortaya çıkan maliyet etkinlikleri dikkate alınmayacaktır.

(71) Bildirim Formunda, bildirim konusu karar ile banka kartı ve kredi kartı kullanan tüketicilerin mağdur edilmesine yönelik üye işyeri uygulamalarının etkin bir şekilde bertaraf edilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Karar çerçevesinde uygulanması planlanan sistem ile üye işyerlerinin aykırı işlemleri yapmalarının önüne geçilmesi bakımından caydırıcılığın sağlanacağı ve sistemin yürürlüğe konulmasıyla 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ihlaline ilişkin aynı Kanun'da öngörülen yaptırım mekanizmasının etkili bir şekilde işletilmeye başlanacağı ifade edilmiştir.

(72) Tüketiciyi mağdur eden uygulamaların engellenmesine yönelik caydırıcılık bağlamında, alınan Mesleki Tanzim Kararı ile iki önemli iyileşmenin söz konusu olacağı vurgulanmıştır. Bunlardan birincisi, kurulan sistemsel izleme mekanizması sayesinde aykırı işlem yapan üye işyerlerinin etkin bir şekilde tespitinin sağlanmasıdır. Bankalar tarafından gün içerisinde işlem gören on binlerce işlem arasından üye işyerlerinin ürün satışlarında vade farkı, taksitli satış farkı gibi uygulamalara gidip gitmediklerinin belirlenmesinin etkili bir sistemsel izleme mekanizmasının eksikliğinde mümkün olmadığı belirtilmekle birlikte, bu tür bir incelemenin ciddi insan kaynağı, altyapı yatırımı ve zaman gerektirdiği ifade edilmiştir. Karar ile uygulamaya konulması planlanan sistemsel izleme mekanizması kapsamında aykırı işlem yaptıkları belirlenen ve kimlikleri diğer bankalara bildirilen üye işyerlerinin 5464 sayılı Kanun'a aykırı şekilde kredi ve banka kartları ile yapılan satışlarda tüketicilere ilave masraf yansıtıp yansıtmadıklarının takibi ve tespitinin etkin bir şekilde yapılabileceği öngörülmektedir. İlaveten uygulama sayesinde bankaların ilgili üye işyerlerinin eylem ve işlemlerini sözleşme süresince mercek altına alarak, daha sıkı şekilde takip etmek, henüz

¹⁷ Muafiyetin Genel Esaslarına İlişkin Kılavuz, 22. paragraf.

sözleşme imzalanmamış ise çok yönlü bir inceleme yapmak; dolayısıyla “riski yönetmek” gibi etkinlikler de elde edebileceği belirtilmiştir.

- (73) Karar kapsamında ortaya çıkan ikinci olumlu gelişmenin kurulacak sistemsel izleme mekanizması sayesinde bankaların 5464 sayılı Kanun’a aykırı davranış sergileyen üye işyerlerinin kimliklerinden hızlı bir şekilde haberdar edilmesi ve ilgili üye işyerlerine Kanun’da öngörülen tedbirlerin tüm bankalar ve ödeme kuruluşları tarafından uygulanmasının önünün açılması olduğu ve hâlihazırda üye işyerlerinin, ihlal davranışının izlenmesini sağlayan sistemsel izleme mekanizmasının eksikliğinden yararlanarak 5464 sayılı Kanun’un 17. maddesine aykırı davranışlarda bulunmayı göze alabilmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. İlgili üye işyerinin bahse konu eyleminin banka tarafından tespit edilmesi halinde dahi, üye işyerinin söz konusu ihlalden haberi olmayan başka bir banka veya ödeme kuruluşu ile anlaşarak banka ve kredi kartları ile ödeme almaya ve dolayısıyla tüketicileri mağdur etmeye devam etmesinin ihtimal dahilinde olduğu ifade edilmiştir.
- (74) Muafiyet değerlendirmesinin bu şartında başvuruya konu uygulamanın, taraflarca ileri sürülen etkinlik kazanımlarının temini için yeterli ve gerekli olup olmadığı tartışılmalıdır. Buna göre, 5464 sayılı Kanun’un 17. maddesi, üye işyerlerinin kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını, “...üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.” şeklinde bir yaptırıma bağlamıştır. Anılan maddeden, bu maddeye aykırı davranan üye işyeri ile sadece üye işyeri bankasının ilişkisinin kesileceği ve bir yıl boyunca sadece ilgili bankayla çalışılmayacağı anlaşılmaktadır. Mesleki Tanzim Kararı ile getirilen yaptırım ise üye işyerinin kimliğinin TBB üyelerinin yanı sıra TKBB ve TÖDEB ile paylaşılmasının akabinde aykırı işleme son vermesi yönündeki uyarıya riayet etmeyen üye işyerinin kart kabul eden tüm kuruluşlarla çalışmasının sonlandırılması ve bir yıl süreyle yeni bir üyelik sözleşmesi akdedememesi yönündedir.
- (75) Muafiyetin bu ilk koşulu bağlamında bildirim konu Karar ile getirilmek istenen yaptırım ele alındığında, aykırı işlem yapan üye işyerinin tespitinin akabinde durumun TBB, TKBB ve TÖDEB’e bildirileceği ve üye işyerine aykırılığı gidermesi için süre verileceği, sürenin sonunda aykırılık giderilmediği takdirde durumun anılan Birliklere iletileceği ve bunlar vasıtasıyla üye işyeri anlaşması bulunan bütün kuruluşlarla üye işyeri sözleşmelerinin feshedileceği anlaşılmaktadır. Bunu takip eden bir yıl boyunca ise söz konusu teşebbüs başka bir kart kabul eden kuruluşla da üyelik ilişkisi kuramayacaktır. Bu yaptırım mekanizmasından elde edilecek etkinliğe ilişkin olarak TBB, ilgili üye işyerinin bahse konu eyleminin banka tarafından tespit edilmesi halinde, üye işyerinin söz konusu ihlalden haberi olmayan başka bir banka veya ödeme kuruluşu ile anlaşarak banka ve kredi kartları ile ödeme almaya devam etmesinin engellenmesinin amaçlandığını belirtmiştir. Böylelikle yaptırım mekanizmasının caydırıcılığının artırılmasının planlandığı anlaşılmaktadır.
- (76) Muafiyetin bu ilk koşulunun değerlendirilmesinde nazara alınan etkinlik çeşitleri objektif olan tüm ekonomik etkinlikleri içermektedir. Farklı kategorileri kesin hatlarla birbirinden ayırmak uygun olmasa da genel bir ayırım, maliyet etkinlikleri ve nitel etkinlikler başlıkları altında yapılabilmektedir. Buna göre, maliyet etkinlikleri yeni üretim teknolojileri ve metotlarının geliştirilmesinden, mevcut varlıkların entegrasyonundan kaynaklanan sinerjiden, ölçek ekonomisinden, kapsam ekonomisinden kaynaklanabilir. Maliyetlerin azalması yönündeki etkinlikler aynı zamanda daha iyi üretim planlaması yapabilmek, stok tutma maliyetlerini azaltma ve daha yüksek

kapasite kullanım oranlarına erişme imkânı sağlayan anlaşmalar sonucu gerçekleştirilebilir. Ayrıca taraflara, üretimlerini tesisleri arasında daha rasyonel olarak paylaşma imkânı tanıyan anlaşmalar da maliyet avantajı yaratır. Taraflar maliyet etkinliğinin ortaya çıkacağını iddia ediyorlar ise, söz konusu maliyet etkinliğinin ne şekilde ve ne büyüklükte olacağını da açıkça ortaya koymalıdır. Ancak TBB tarafından ileri sürülen etkinliklerin yapısına bakıldığında, yaptırım mekanizması ile ilgili olarak herhangi bir maliyet etkinliğinden bahsedilmediği ve bu yönde herhangi bir somut verinin ortaya konulmadığı görülmektedir.

- (77) İlk muafiyet koşulunun değerlendirilmesinde ele alınan bir diğer etkinlik türü ise nitel etkinliklerdir. Nitel etkinlikler yeni ya da gelişmiş bir ürünün üretilmesi, ürün çeşitliliği ve kalitenin artırılması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Buna göre, teşebbüsler işbirliği yaparak sınırlayıcı anlaşma olmadan mümkün olmayacak, ya da ciddi gecikmeyle veya yüksek maliyetle gerçekleştirilecek etkinlik kazanımları yaratabilirler. Bu mahiyette etkinlik kazanımı yaratabilecek anlaşmalar özellikle araştırma ve geliştirme anlaşmalarıdır. Diğer yandan, birbirini tamamlayıcı varlıkların bir araya getirilmesi nitel etkinlik kazanımlarına ortam hazırlayacak sinerjilerin doğmasına yardımcı olabilir. Yine, dağıtım anlaşmaları da nitel etkinlik kazanımlarına yol açabilir. Bildirime konu uygulama kapsamında getirilmek istenen yaptırım mekanizması bahse konu nitel etkinlikler çerçevesinde ele alındığında, kart kabul eden bütün kuruluşlar tarafından bir yıl süreyle uygulanacak yaptırımlar ile belirtilen türde herhangi bir nitel etkinlik kazanımının ortaya konulmadığı görülmektedir. Anılan mekanizma ile gelişmiş bir ürün üretimi, ürünlerde çeşitlilik ve kalitenin artması söz konusu olmayacaktır. Bu çerçevede, TBB tarafından ileri sürülen etkinlik kazanımları arasında, kart kabul eden kuruluşların yaptıkları işbirliği sayesinde, bildirime konu yaptırım mekanizması olmadan mümkün olmayacak, ya da ciddi gecikmeyle veya yüksek maliyetle gerçekleştirilecek etkinlik kazanımlarının varlığı tespit edilememektedir. Yine, yaptırım mekanizması ile birbirini tamamlayıcı varlıkların bir araya getirilmesi ve böylelikle nitel etkinlik kazanımlarına ortam hazırlayacak sinerjilerin doğmasından bahsetmek de yapılan açıklamalar dahilinde mümkün görünmemektedir. Nihayet, bu tür etkinlik kazanımına yol açabilecek herhangi bir dağıtım anlaşması da bulunmamaktadır.
- (78) Hâlihazırda kanuni bir yaptırımı olan davranışın, Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümleri ile TBB tarafından daha ağır bir yaptırıma tabi kılınması, "pazardaki risklerin yönetilmesi" amacına hizmet etmekten ziyade "pazardaki etkinliğin azalması" riskini doğurabilecektir. Bu çerçevede TBB tarafından uygulanması planlanan yaptırım mekanizmasına ilişkin Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerinin, piyasada etkinlik doğurmaya elverişli olmadığı ve bu haliyle piyasa yapısını olumsuz yönde etkileyebileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla söz konusu hükmün 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi çerçevesinde aranan koşulu karşılamadığı kanaatine varılmaktadır.

G.7.2.2. Tüketici Yararının Sağlanması Şartı

- (79) Muafiyetin ikinci şartı, ortaya çıkan etkinlik kazanımlarından tüketicilerin de yarar sağlamasını aramaktadır. Muafiyet değerlendirmesi bakımından "tüketici" kavramı, anlaşmadan etkilenen ilgili pazarlardaki mal veya hizmetlerin doğrudan veya dolaylı tüm kullanıcılarını içerecek şekilde anlaşılmalıdır. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın muafiyetten yararlanabilmesi için anlaşma sonucunda ortaya çıkan etkinlik kazanımlarının, anlaşmanın rekabet veya tüketiciler üzerindeki gerçekleşen veya potansiyel negatif etkisini tüketiciler

bakımından telafi etmesi gerekmektedir. Bu durumda genel prensip olarak anlaşmanın tüketiciler üzerindeki net etkisinin en azından nötr olması beklenmektedir. Anlaşma tüketicileri anlaşma gerçekleştirilmeden önceki durumdan daha kötü bir duruma getiriyorsa muafiyetin ikinci şartı sağlanamaz.¹⁸

- (80) Bu şartın sağlanıp sağlanmadığına ilişkin değerlendirmede esas olan (a) bendinde sağlanacak etkinliğin rekabetin kısıtlanmasından dolayı tüketicilerin maruz kaldıkları negatif etkileri telafi edecek düzeyde tüketiciye aktarılmasıdır. Bu durumda ortaya çıkan etkinliğin rekabet kısıtının olumsuz etkilerini dengeleyici şekilde tüketiciye yarar sağladığının gösterilmesi gerekmektedir. Yeni ürün geliştirilmesi ve mevcutların iyileştirilmesi tüketici refahını artıracaktır. Bu tür gelişmelerden elde edilen fayda, rekabeti kısıtlayan uygulamadan kaynaklanan zararı aştığı takdirde tüketicinin yarar sağlaması şartı gerçekleşmiş olacaktır.
- (81) Bildirim Formunda TBB, uygulamanın yürürlüğe girmesiyle 5464 sayılı Kanun ile yasaklanan ve tüketicileri doğrudan mağdur eden uygulamaların önüne geçilmiş olacağını belirtmektedir. Bu sayede tüketicilerin, kredi ve banka kartı kullanmaları ve bu kartlarla taksitli veya vadeli işlem yapmaları nedeniyle ilave ücretlere maruz kalmaktan kurtulmalarının hedeflendiği ifade edilmektedir. İlâveten TBB, uygulama sayesinde tüketicilerin, kartlı ödeme sistemlerinin dezavantajlı olmadığına dair güveninin artırılmasının da tüketici faydasının sağlanmasına hizmet edeceğini ve böylelikle, rekabetçi bir ortamda kaliteli bir anlaşmalı üye işyeri portföyünün oluşturulmasının mümkün olabileceğini; tüketicilerin işlemlerini güvene dayalı bir ortamda gerçekleştirmesinin huzurunu yaşayabileceklerini vurgulamaktadır.
- (82) Buna göre bildirim konu uygulama ile tüketiciye sağlanacak başlıca yararlar TBB tarafından aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:
- Üye işyerlerinin tüketicilerden ek bedel, komisyon talep ederek, haksız şekilde kazanç sağlamasının ve tüketici mağduriyetine yol açmasının önüne geçmek,
 - “Aykırı İşlem” yapan bu tür üye işyerlerinin belirlenmesi aşamasında bankalarca maruz kalınan operasyonel maliyetleri düşürmek,
 - Tüketiciler nezdinde, kartlı ödeme sistemlerinin güvenilir olmadığı ve/veya daha masraflı olduğu gibi hatalı bir izlenim oluşmasını engellemek,
 - Üye işyeri ağındaki hukuka aykırılıkları ortaya çıkartarak bu ağın kalitesini ve hukuka uyumunu artırmak,
 - Rekabet ortamında kaliteli bir anlaşmalı üye işyeri portföyü oluşturmak.
- (83) Bildirime konu uygulama kapsamında yer alan yaptırım mekanizması, elde edileceği ileri sürülen tüketici yararı ile beraber değerlendirildiğinde, tüm kart kabul eden kuruluşlarca üye işyeri sözleşmesinin sonlandırılması ve bir yıl boyunca yeni sözleşme imzalanmaması ile sözü edilen tüketici faydaları arasında doğrudan bir illiyet bağının kurulmadığı anlaşılmaktadır. Öyle ki 5464 sayılı Kanun’un 17. maddesine aykırılık neticesinde aynı maddede üye işyeri bankası tarafından üyelik sözleşmesinin sonlandırılacağına dair hüküm hâlihazırda yer almaktadır. Dolayısıyla POS terminalleri kullanılarak aykırı işlem yapılan banka tarafından üyelik sözleşmesinin feshedilmesi ve bir yıl süreyle yeni sözleşme yapılmaması aykırı işlem nedeniyle ortaya çıkabileceği ileri sürülen tüketici mağduriyetini ortadan kaldırmayı amaçlayan ve bu amaca ulaşmaya elverişli bir hükümdür.

¹⁸ Muafiyetin Genel Esaslarına İlişkin Kılavuz, 42-44. paragraf.

- (84) Bu bağlamda kartlı ödeme sistemlerinin daha masraflı olduğu şeklinde tüketici nezdinde oluşan algı, üye işyeri tarafından kartın kullanılmasına bağlı olarak kart kabul eden kuruluşa ödenen komisyonun tüketiciye yansıtılmasından kaynaklanmakta olup 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesinde "Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez" şeklinde ifade edilen yasak hakkında benimsenen yaptırımın bu algının giderilmesi amacına ulaşmakta yeterli ve elverişli olduğu değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle, Kanun'da öngörülen yaptırımın kapsamının genişletilerek bütün üye işyeri kuruluşlarınca uygulanması ulaşılmak istenen tüketici yararı ile bağdaşmamaktadır.
- (85) Bu husus çevrim içi ticaret platformları özelinde ele alındığında, aykırı işlem yaptığı tespit edilen platformun anlaşmalı olduğu bütün sanal POS terminallerinin kapatılması bu platforma üye olan satıcıları da etkileyecek ve bu satıcılar anılan platform üzerinden satış yapamaz hale gelecektir. Bu durumda söz konusu satıcılar faaliyetlerine devam edebilmek ve sattıkları mal/hizmet bedelini sanal POS'lar üzerinden tahsil edebilmek için ödeme kuruluşları ya da bankalarla kendileri üye işyeri anlaşması yapmak durumunda kalacaktır. Bahse konu kuruluşlar karşısında platformlar kadar pazarlık gücüne sahip olmayan satıcılar daha yüksek komisyon oranları ile çalışmak durumunda kalacaktır. Bu komisyon oranları ise satılan mal ve hizmetlerin bedeline yansıtılacak ve bu fiyat artışına nihai tüketici katlanmak durumunda kalacaktır. Söz konusu usulle çalışmayan satıcılar ise platformlardaki faaliyetlerine son verecek ve böylelikle tüketici seçeneklerinde azalma yaşanacaktır.
- (86) TBB tarafından getirilmek istenen yaptırım mekanizması çevrim içi ticaret platformları haricinde aykırı işlem yapan teşebbüsler bakımından da benzer etkiler doğuracaktır. Buna göre, gerek sanal POS gerek fiziksel POS kullanan bir işyerinin, üye işyeri anlaşmasının olduğu bankanın POS cihazını kullanarak aykırı işlem yaptığının tespit edilmesiyle diğer bütün POS cihazlarının kullanımının durdurulması faaliyetlerini sekteye uğratacaktır. Buna ek olarak bir yıl boyunca yeni bir POS temin edemeyecek olması işyerinin sadece elden nakit ödeme ile faaliyetlerini sürdürebilmesine yol açacaktır. Şayet bu şekilde faaliyetlerini sürdüremezse söz konusu işyeri faaliyetlerini durduracak, bu da tüketici seçeneklerini olumsuz yönde etkileyecektir. Diğer taraftan herhangi bir üye işyerinin (çevrim içi platform olmayan) bahse konu yaptırıma tabi tutulması ilgili satıcıyı, ödemelerin tamamen kartla yapıldığı tüm çevrim içi kanallardan dışlayacak ve nihayetinde tüketici tercihlerinde bir azalmaya yol açabilecektir.
- (87) Tüketicilerin bildirim konu işleminden ne şekilde etkileneceğinin değerlendirilebilmesi için öncelikle kart kullanımının tüketicilerin ödeme tercihleri arasındaki yerine bakılmalıdır. Bu kapsamda aşağıdaki tablo, 2021 Haziran ayı itibarıyla bir yıllık dönemde kart kullanımında %14 oranında bir artış olduğunu ve esas alınan dönem itibarıyla 221,3 milyon adet kartın kullanımda olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Kart Sayıları (Milyon Adet) Gelişimi

Kart Sayıları (Milyon Adet)	2020 Haziran	2021 Haziran	Değişim (%)
Banka Kartı	137,8	141,5	3,0
Kredi Kartı	71,9	79,8	11,0
Toplam	209,7	221,3	14,0

Kaynak: https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2021/04/bkm_2021_H1_bulten.pdf

- (88) Yukarıdaki tabloya ek olarak aşağıdaki tabloda kartla yapılan ödemelerin büyüklüğüne bakıldığında, 2021 Ocak-Haziran dönemi itibarıyla 701,1 milyar TL'lik işlem gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 7: Kartlı Ödeme Tutarı (Milyar TL) Gelişimi

Kart Sayıları (Milyar TL)	2020 Ocak-Haziran	2021 Ocak-Haziran	Değişim (%)
Banka Kartı	76,0	111,5	47,0
Kredi Kartı	420,8	588,6	40,0
Toplam	496,8	701,1	87,0

Kaynak: https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2021/04/bkm_2021_H1_bulten.pdf

- (89) Diğer taraftan tüketici alışkanlıklarının değiştiği ve e-ticaretin yaygınlaştığı göz önünde bulundurulduğunda, e-ticaret işlemlerinde ödeme yöntemlerinin büyüklüğü de önemlidir. Aşağıdaki tabloda e-ticaretteki toplam ödemelerin en fazlasını 138,4 milyar TL büyüklükte ve toplam ödeme yöntemleri içinde %61'lik oranla kartlı işlemlerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 8: E-Ticarette Ödeme Yöntemlerinin Büyüklüğü

Ödeme Yöntemi	Toplam İçindeki Payı (%)	Büyüklüğü (Milyar TL)
Kartlı İşlemler	61,0	138,4
Havale-EFT-Diğer	36,0	80,4
Kapıda Ödeme	3,0	7,4

Kaynak: <https://www.eticaret.gov.tr/istatistikler>

- (90) Yukarıda yer verilen bilgilerden, kartlı ödemelerin tüketiciler için önemli bir ödeme yöntemi olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bildirim konu uygulama kapsamında hayata geçirilmesi planlanan yaptırım mekanizmasının tüketicilerin alışveriş noktası tercihlerini daraltacağı gibi o alışveriş noktasındaki ödeme seçeneklerini de kısıtlayacağı değerlendirilmektedir.
- (91) Açıklamalar çerçevesinde, başvuru konusu Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümleri ile uygulanacak olan yaptırım mekanizmasının tüketicilerin tercihlerini kısıtlayacağı, söz konusu uygulamanın üye işyeri maliyetlerini artıracak olması sebebiyle en nihayetinde ürün ve hizmet fiyatlarını artıracacağı ve bu haliyle tüketici refahını olumsuz etkileyeceği dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi çerçevesinde aranan şartı sağlamadığı değerlendirilmektedir.

G.7.2.3. Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması Şartı

- (92) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde aranan üçüncü şart, muafiyete konu anlaşmanın ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmasına neden olmamasıdır. Bu ilk olumsuz şartın karşılanıp karşılanmadığının analizi, pazardaki rakiplerin durumu, rakiplerin anlaşma tarafları üzerinde oluşturduğu rekabetçi baskının seviyesi ve anlaşmanın mevcut rekabetçi yapı üzerindeki etkisinin incelenmesini gerektirmektedir.
- (93) Bildirim Formunda, tüm pazarı kapsayan ve katılımcılara yönelik ayrımcı bir şart içermeyen unsurların söz konusu tanzim kararında mündemiç olduğunun görüldüğü¹⁹ ve bu çerçevede, "kartlı ödemeler pazarı", "kredi kartları ile ödeme hizmetleri pazarı", "banka kartları ile ödeme hizmetleri pazarı" veya "üye işyeri edinme pazarı" olarak tanımlanabilecek ilgili ürün pazarlarının herhangi birinde faaliyet gösteren hiçbir teşebbüsün rekabetçi açıdan dezavantajlı bir konuma düşmesinin söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Buna ilaveten, kredi veya banka kartları ile ödeme alan teşebbüslerin buldukları ilgili pazarlarda da rekabetin ortadan kalkmasının söz konusu olmayacağı vurgulanmış olup sözü edilen teşebbüslerin 5464 sayılı Kanun'un

¹⁹ Rekabet Kurulunun 20.04.2016 tarihli ve 16-14/217-94 sayılı kararı.

17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan emredici kurala uymaları gerekliliğinin başvuruya konu karardan değil; doğrudan Kanun'dan kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bir başka deyişle, Türkiye Cumhuriyeti içerisinde faaliyet gösteren her bir teşebbüsün hukuk çerçevesinde belirlenen kurallara uyma zorunluluğu bulunduğundan, buna aykırı hareket eden teşebbüslerin faaliyetlerinin sektöre uğramasının rekabetin ortadan kalkması olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

- (94) Bildirime konu kararın üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümleri ile hayata geçirilecek yaptırım mekanizmasının işleyişine yakından bakıldığında iki husus dikkati çekmektedir:
- (i) Aykırı işlemin TBB vasıtasıyla TKBB ve TÖDEB'e bildirilmesi neticesinde TBB üyelerinin yanı sıra bu Birliklerin üyeleri de söz konusu işyeri ile olan üyelik sözleşmelerini feshedecek ve bir yıl süreyle yeni sözleşme imzalamayacaktır.
 - (ii) Söz konusu yaptırım mekanizması sadece sanal POS ile satış yapan işyerlerini değil fiziksel POS ile satış yapan işyerlerini de kapsayacaktır.
- (95) Yukarıda sayılan iki husus beraber değerlendirildiğinde, Mesleki Tanzim Kararı'ndan üye işyeri edinme pazarında faaliyet gösteren kart kabul eden kuruluşların tamamının faaliyetlerinin etkilendiği görülmektedir. Benzer şekilde söz konusu yaptırım mekanizması hiçbir sektör vs. ayrımı olmadan, alt pazarda faaliyet gösteren ve kartla ödeme kabul eden bütün teşebbüslerin faaliyetlerini etkileyecektir. Bu bakımdan uygulamanın rekabeti kısıtlayıcı etki göstereceği pazarların son derece geniş olduğu değerlendirilmektedir.
- (96) Bununla birlikte kart kabul eden kuruluşlar ve üye işyerleri arasındaki dikey ilişkide bu kuruluşlarca üye işyerlerine yönelik uygulanacak davranışın potansiyel etkilerinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu hususta ilk olarak yukarıda yer verildiği üzere ödeme yöntemleri içinde kartlı ödemelerin yeri ile diğer taraftan taksitli satış uygulamalarının önemi vurgulanmalıdır. Hem fiziksel hem çevrim içi satış kanallarında bir üye işyeri ile bankaların çalışmalarını durdurması, o üye işyerinin fiziksel kanalda satış seçeneklerini daraltacak, çevrim içi kanalda da faaliyet göstermesini tamamen engelleyebilecektir. Öyle ki, söz konusu yaptırım mekanizmasına istinaden üye işyerine tahsis edilen tüm POS terminallerinin kapatılması, o işyerinin sadece kredi kartıyla taksitli satış yapmasını değil aynı zamanda kartla tek çekim satış yapmasını da engelleyecektir. Getirilmek istenen yaptırım mekanizmasının amacının kartla taksitli satışlarda vade farkı uygulamasının önüne geçmek olduğu düşünüldüğünde, tek çekim ile satış imkânının da ortadan kaldırılması uygulanacak mekanizmanın amacını aşan ve kartla ödemeler pazarındaki rekabeti önemli ölçüde olumsuz etkileyen sonuçlar doğurabilecektir. Dolayısıyla üye işyeri bir yıl boyunca kartlı ödeme kabul edemeyeceği gibi taksitli yapacağı satışlarda da sadece nakit ödeme kabul edebilecektir. Sonuç olarak bahse konu üye işyeri bir yıl süreyle tüketicilere sunabileceği kartlı ödeme ve taksit imkânından yoksun kalacağı gibi bir yıl sonunda yeni anlaşmalar yapmak ve kaybettiği tüketicileri kazanmak adına yeni maliyetlere katlanmak zorunda kalacaktır. Bu haliyle "kartlı ödemeler pazarı", "kredi kartları ile ödeme hizmetleri pazarı" ve "banka kartları ile ödeme hizmetleri pazarı" aykırı işlem yapan üye işyerlerine kapanmış olacaktır.
- (97) Öte yandan TBB üyesi bankalar üye işyeri edinme pazarında rekabet halindedir. Bundan hareketle, aykırı işlem nedeniyle üyelik sözleşmesi feshedilen bir işyeri ile diğer tüm bankaların ve ödeme kuruluşlarının POS terminallerini kapatarak sözleşmelerini feshetmeleri, söz konusu aktörler arasındaki "üye işyeri edinme pazarı"ndaki rekabeti de kısıtlayacaktır. Bu noktada özellikle bütün satışlarını çevrim

içi kanallardan gerçekleştiren ve bu anlamda sadece sanal POS'lar kanalıyla satış yapan çevrim içi platformların ve e-ticaret sitelerinin faaliyetlerinin vurgulanması gerekmektedir. Tek bir aykırı işlem nedeniyle bütün ödeme kanallarını kullanmaktan bir yıl süreyle mahrum kalacak olan bir üye işyerinin rekabet yarışında varlığını devam ettirmesi mümkün görünmemektedir.

- (98) Bu bağlamda, bir banka ile doğrudan üye işyeri anlaşması yapmak yerine, banka karşısında daha fazla pazarlık gücüne sahip olan e-ticaret platformları ile üye işyeri anlaşması yapmak konusunda satıcıların tercihte bulunduğu görülmektedir. Buna göre, örneğin faaliyetlerini küçük ölçekte devam ettiren bir işyerinin bankalardan tedarik edeceği POS hizmetinden kaynaklanacak komisyon ve sair masrafları karşılama olanağı sınırlı olacaktır. Bu durumu bertaraf etmek üzere söz konusu satıcı, bir e-ticaret platformu çatısı altında ve onun ödeme sistemi çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmeyi tercih edebilecektir. Bu senaryoda, satıcının herhangi bir banka ya da ödeme kuruluşu ile anlaşma yapması gerekmemekte; ödemeye ilişkin işlemler bankalar ile platformlar arasında gerçekleşmekte ve böylelikle satıcı, ürün bedelini bankalar ile temasa girmeden platform üzerinden ve daha uygun komisyon masrafı ödeyerek tahsil etmektedir. Bu durum, satıcılar nezdinde üye işyeri edinme pazarı bakımından bankalar ile platformları yan yana konumlandırmaktadır. Dolayısıyla bankaların bir araya gelerek aykırı işlem yaptığı tespit edilen e-ticaret platformlarıyla akdedilen bütün üyelik sözleşmelerini feshetmeleri aralarındaki rekabeti olumsuz etkileyebilecektir. Ayrıca, bildirim konu uygulama çevrim içi platformların bankalar karşısındaki pazarlık gücünü zayıflatacağı gibi bu mecraların tüketicilere sunacağı ödeme imkânlarının esnekliğini de azaltacaktır.
- (99) Benzer bir konumlama tüketicinin taksitle ödeme yapması noktasında üye işyerleri ile kart çıkaran kuruluşlar arasında da gündeme gelebilecektir. Tüketici, üye işyerinden taksitle alışveriş yapabileceği gibi dilerse tek çekimle ödeme yaparak ödeme sonrasında kart çıkaran bankanın sunduğu sonradan taksitlendirme imkânından faydalanabilecektir. Bu durumda tüketici ya üye işyerinin sunduğu vade ve taksit koşullarından yararlanacak ya da bankanın sunduğu sonradan taksitlendirme imkânından faydalanacaktır. Her iki durumda da tercih müşteriye ait olmakla birlikte açıklanan husus tüketici gözünde üye işyeri ile kart çıkaran bankaları yan yana konumlandırmaktadır. Dolayısıyla Mesleki Tazim Kararı kapsamındaki yaptırım mekanizması, kart çıkaran bankaların kendilerine bir ölçüde rakip olarak görebilecekleri üye işyerlerinin dışlanmasına yol açabilecektir. Bu noktada yine herhangi bir sektör yahut sanal POS-fiziksel POS kullanıcıları ayrımı yapılmayacak olması pazardaki rekabeti önemli ölçüde etkileyecektir.
- (100) Açıklamalardan hareketle, başvuru konusu kararın üçüncü maddesi ve Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümleri ile benimsenecek yaptırımın; rakip konumundaki bankalar arasında "üye işyeriyle çalışmama" şeklinde bir birlikte eyleme yol açabileceği, banka ve üye işyerleri arasındaki ilişkide üye işyerlerine pazarı kapatıcı risk taşıdığı, bankalarla vadeli ödeme imkânı sunma bakımından rakip konumunda olan pazaryerlerinin bu hizmetten yoksun bırakılması nedeniyle dezavantajlı konuma gelebileceği gerekçeleriyle, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde aranan koşulu karşılamadığı değerlendirilmektedir.

G.7.2.4. Rekabetin Zorunlu Olandan Fazla Kısıtlanmaması Şartı

- (101) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen muafiyetin son şartı; anlaşmanın, anlaşma ile hedeflenen etkinlik kazanımlarına erişmek için zorunlu olandan daha fazla sınırlayıcı olmamasıdır. 5. maddenin bu son şartı bağlamında belirleyici unsur anlaşma ve anlaşmada yer alan tekil rekabet sınırlamaları ile anlaşma kapsamındaki faaliyetler arasındaki ilişkidir. Anlaşma kapsamındaki faaliyetler bu sınırlamaların olmadığı durumda daha etkin bir şekilde yürütülüyorsa sınırlamaların gerekli ve zorunlu olduğu söylenemez. Değerlendirilmesi gereken husus anlaşma ya da sınırlamanın var olduğu durumda, var olmadığı duruma nazaran daha fazla etkinliğin yaratılıp yaratılmadığıdır.
- (102) Anlaşmanın zorunlu olup olmadığı, anlaşma ile ortaya çıkması hedeflenen etkinlik kazanımlarının rekabeti daha az sınırlayacak alternatif yollarla elde edilmesinin mümkün olup olmadığı ile ilişkilidir. Eğer etkinlik kazanımları rekabeti daha az sınırlayacak bir yolla elde edilebiliyorsa son şartın sağlanmadığı söylenebilecektir. Bu durumda alternatif yolun ekonomik ve pratik olması da dikkate alınmalıdır.
- (103) Bildirim Formuna göre, karar çerçevesinde uygulanması planlanan sistemsel izleme mekanizması ile 5464 sayılı Kanun gereği aykırı işlem gerçekleştiren üye işyerlerinin etkili bir şekilde takip edilebilmesi TBB tarafından zorunlu görülmektedir. Sistemsel izleme mekanizmasının kurulmasının alternatifleri olarak, her bir bankanın kendi izleme mekanizmasını kurması teorik olarak mümkün olmakla beraber; sözü edilen çözümün uygulanmasının pratik zorluklar nedeniyle sistemsel izleme mekanizmasına alternatif teşkil etmediği belirtilmektedir. Bu zorluklardan en önemlisinin, bankaların üye işyerleri tarafından aykırı işlem gerçekleştirildiğini fark edebilmeleri için kredi/banka kartı üzerinden işleme konu olan tutar ile ilgili ürünün peşin fiyatlarını karşılaştırmaları gerekliliği olduğu ve bu çerçevede, özel bir analiz olmaksızın (örn. ürünün sitede yer alan fiyatlarının üye işyeri tarafından tahsil edilen tutar ile karşılaştırılması) aykırı işlemin fark edilebilmesinin olası görünmemesi olduğu ifade edilmiştir. Sistemsel izleme mekanizmasının eksikliğinde, her bir banka tarafından sözü edilen özel analizin yapılmasının önemli ilave maliyetlere yol açabilecek olmasının yanı sıra sistemsel izleme mekanizması ile oluşması beklenen caydırıcılık etkisinin de yok olacağı belirtilmektedir.
- (104) Bunlara ilaveten yine Bildirim Formunda, TBB kararı çerçevesinde oluşturulan usuller kapsamında, aykırı işlem gerçekleştiren üye işyerine aykırı işlemi sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırması için yedi günlük süre verilmesine yönelik düzenlemenin de zorunluluk unsuru bağlamında önemli görüldüğü belirtilmiştir. Söz konusu usuller bağlamında, kredi kartı veya banka kartı kullanan kişilere yanlılıkla ilave komisyon vb. ücret uygulayan işyerlerinin bahse konu hatadan haberdar olmaları ve sehven de olsa tüketiciyi mağdur eden eylemleri nedeniyle oluşan zararları telafi etmelerinin mümkün kılındığı ifade edilmektedir. TBB tarafından, BDDK yazısında belirtildiği üzere, üye işyerinin aykırı işlemleri neticesinde bankalara da idari müeyyide uygulanabilmesinin ihtimal dâhilinde olduğu, bu nedenle bildirim konusu kararın aykırı işlemleri önlemeye yönelik düzenlemeler ve yükümlülükler bağlamında da zorunluluk arz ettiği ifade edilmiştir.
- (105) Yaptırım mekanizması, aykırı işlem yapan üye işyerlerinin ödeme kabul eden kuruluşlarla olan üye işyerleri sözleşmelerinin tamamının feshedilmesini ve bir yıl süre ile tekrar üye işyeri sözleşmesi yapılmamasını öngörmektedir. Buna göre, uygulama kart kabul eden bankaların yanı sıra ödeme kuruluşlarını da kapsayacak şekilde dizayn edilmiştir. Uygulama kapsamında da, aykırı işlem sebebiyle sözleşmesi feshedilen üye işyerine ait bilgilerin TBB tarafından doğrudan veya BKM aracılığıyla TKBB ve

TÖDEB'e iletileceği ve böylelikle söz konusu birliklerin üyelerinin de aykırı işlem yapan üye işyerleri ile sözleşmelerini sonlandırmalarının sağlanacağı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, ele alınan uygulamanın aykırı işlem gerçekleştiren bir işyerinin kart kabul eden tüm kuruluşlar ile ilişkisinin sonlandırılmasına yol açacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Buna ek olarak, TBB tarafından BDDK'ya gönderilen 27.01.2021 tarihli ve 1954 sayılı yazıda, söz konusu uygulamanın kapsamının sadece sanal POS kullanan işyerleri ile sınırlı kalmaması gerektiği, aykırı işlem yaptığı tespit edilen fiziksel satış noktalarının da uygulama kapsamında yer alması gerektiği belirtilmiştir. Aynı yazıda, ödeme kuruluşlarının da uygulamaya dâhil olması gerektiği ifade edilmiştir.²⁰ Bu bağlamda, kart ile ödeme kabul eden bir işyerinin, nakit ödeme haricinde, bütün ödeme kanallarının bu uygulama ile kapanacağı anlaşılmaktadır.

- (106) Mesleki Tazim Kararı'nın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerinde yer alan kapsayıcı yaptırım mekanizmasının zorunluluk unsuru bakımından nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin olarak TBB'den gelen cevabi yazıda;

"İlk olarak, ihlal eylemini gerçekleştiren üye işyerinin kolaylıkla farklı bir sağlayıcı ile çalışabilmesi ihlale karşılık Kanun'la öngörülen yaptırımın ciddiyetini azaltmaktadır. Bir başka deyişle, 5464 sayılı Kanun'un 17. maddesine aykırı işlemler nedeniyle ciddi bir yaptırıma maruz kalmayacağını fark eden üye işyeri, kedi veya banka kartı hamillerine doğrudan ek ücret yansıtmaktan çekinmeyebilmektedir.

İkinci olarak, ihlal eylemini gerçekleştiren üye işyerinin kolaylıkla farklı bir sağlayıcı ile çalışabilmesi, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşun aktif olarak ihlal tespit etme yönündeki güdülerini zayıflatmaktadır. Zira mevcut durumda üye işyeri anlaşması yapan kuruluşun aktif bir şekilde ihlali tespit etmesi, ilgili üye işyerinin rakip bankalara sunulması, pazar kaybı anlamına gelmektedir."

ifadelerine yer verilmiştir.

- (107) Zorunluluk koşulu hakkında yapılan açıklamaların, TBB tarafından uygulanacak yaptırımın caydırıcılığının sağlanması noktasında yoğunlaştığı görülmektedir. Buna ek olarak, ihlal eylemini gerçekleştiren üye işyerinin farklı bir sağlayıcı ile kolaylıkla çalışmaya devam edebilmesinin ya da çalışmaya başlamasının ilgili üye işyerinin rakip bankalara sunulması ve bu anlamda pazar kaybı anlamına geleceği belirtilmiş olup bu yöndeki çekincelerin bertaraf edilebilmesi için söz konusu yaptırımın bütün kart kabul eden kuruluşlarca uygulanması öngörülmektedir. TBB tarafından da ifade edildiği üzere, bahse konu uygulamanın amacının, bankalar arasındaki üye işyeri edinme pazarındaki rekabetin kısıtlanması olduğu anlaşılmaktadır.
- (108) Diğer yandan, yaptırımının etkinliğinin artırılması olarak ifade edilen amaç ele alındığında, üye işyeri anlaşmasının bütün üyeler tarafından sonlandırılmasının, aykırı işlem yapan üye işyerlerinin belirlenmesi ve üye bankalarca 5464 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlerin hızlı ve etkili bir şekilde uygulanması amacıyla örtüşmediği ve ileri sürülen amaçların elde edilebilmesi için gerekli olabilecek seviyenin ötesine geçtiği değerlendirilmektedir.

²⁰ Nitekim BDDK tarafından bu kapsamda TCMB'ye bir yazı gönderilerek ödeme kuruluşlarının da sisteme dahil edilmesinin önemi vurgulanmış; buna istinaden TCMB tarafından 27.01.2021 tarihli talimat ile ödeme ve elektronik para kuruluşlarının hem mevcut üye işyerleri hem de yeni üye işyerlerinin kabulü açısından gerekli kontrollerin tesis edilerek azami özenin gösterilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

- (109) Muafiyetin son koşuluna ilişkin olarak bildirim konu uygulamanın süresinin de dikkate alınması gerekmektedir. Taraflarca sağlanan bilgilerde, aykırı işlem gerçekleştiren bir işyerinin üyelik sözleşmesinin feshedilmesini takiben üye bankaların, kendilerine yapılan bu bildirim tarihinden başlamak üzere, ilgili üye işyerine veya alt üye işyerine tahsis ettikleri fiziki ya da sanal, tüm POS terminallerini, en geç 7 gün içerisinde işleme kapatacakları ve aynı süre içerisinde varsa üye işyeri sözleşmelerini feshedecekleri; buna ilaveten, ilgili üye işyerleriyle bir yıl süre ile üye işyeri anlaşması yapamayacakları ve POS tahsis edemeyecekleri belirtilmiştir. Buna göre, bir banka ile olan üyelik sözleşmesi aykırı işlem gerekçesiyle feshedilen üye işyeri, bir yıl süresince başka herhangi bir bankadan doğrudan yahut ödeme kuruluşu vasıtasıyla ödeme hizmeti alamayacaktır. Özellikle, bahse konu işyerinin faaliyetlerini sadece çevrim içi kanallarda yürütüyor olması halinde bu işyerinin bir yıl boyunca piyasadan dışlanması gündeme gelebilecektir. Fiziksel satış yapan bir işyeri olması halinde dahi, günümüz alışveriş alışkanlıklarının nakit ödemelerden ziyade banka veya kredi kartı ile ödemelere doğru evrilmiş olduğu gerçeği karşısında bahse konu işyerinin de faaliyetlerini yürütmesinin bir yıl boyunca zorlaşacağı açıktır. Bu nedenle, hayata geçirilmek istenen uygulamanın süresinin, ulaşılmak istenen caydırıcılık amacıyla orantılı olmadığı değerlendirilmektedir.
- (110) İlaveten, bildirim konu uygulamanın “piyasayı izlemek” ve “riskleri yönetmek” amacını taşıdığı belirtilmekte olup üye işyerlerinin bahse konu davranışları 5464 sayılı Kanun’da düzenlenmiş ve bu davranışların yaptırımına ve yaptırımların uygulayıcılarına aynı Kanun’da yer verilmiştir. Dolayısıyla bu yaptırımların teşebbüs birliği kararı ile ağırlaştırılması ya da uygulanma biçiminin değiştirilmesi, yaptırımlar ile ulaşılmak istenen amaçların ötesine geçilmesine ve üye işyerleri bakımından rekabetin zorunlu olandan fazla sınırlanmasına neden olabilecektir.
- (111) Açıklanan hususlar doğrultusunda, niteliği ve yaptırımları 5464 sayılı Kanun’da hâlihazırda düzenlenmiş olan bir davranışa ilişkin TBB tarafından daha ağır yaptırımın öngörüldüğü bildirim konu kararın yaptırıma ilişkin üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı’nın birinci ve ikinci hükümlerinin 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen rekabetin zorunlu olandan fazla kısıtlanmaması şartını sağlamadığı değerlendirilmektedir.

G.7.3. Genel Değerlendirme

- (112) TBB tarafından uygulanması planlanan Mesleki Tanzim Kararı ile Bilgilendirme Taslağı’nın “piyasayı izlemek” ve “yaptırım uygulamak” şeklinde iki temel fonksiyonunun olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede kararın piyasayı izleme fonksiyonunu teşkil eden birinci, ikinci ve dördüncü maddeleri hem Bankacılık Kanunu ile birliklere tanınmış görev ve yetkiler dâhilinde bir eylem olması hem de rekabete duyarlı veri barındırmayan bir bilgi paylaşımı olması sebebiyle rekabeti olumsuz etkileyebilecek potansiyelde görülmemiştir. Öte yandan yaptırım uygulama fonksiyonunu düzenleyen, kararın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı’nın birinci ve ikinci hükümleri yukarıda açıklanan sebeplerle rekabeti olumsuz etkileyebilecektir.
- (113) Sonuç olarak, TBB’nin 21.04.2021 tarihli ve 23 sayılı Mesleki Tanzim Kararı’nın uygulanmasında;
- İlk aşamayı oluşturan ve aykırı işlem yapan üye işyerini ayırt edici bilgiler ile aykırılığı ortadan kaldırıp kaldırmadığı, kaldırmamışsa üye işyeri sözleşmesinin feshedildiği bilgisinin TBB kanalıyla TKBB ve TÖDEB ile paylaşılmasına dair adımın 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında yer almadığı ve dolayısıyla

söz konusu aşamaya ilişkin Mesleki Tanzim Kararının birinci, ikinci ve dördüncü maddelerine aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit verilebileceği;

- Bununla birlikte, ikinci aşamayı oluşturan ve aykırı işlem yapan üye işyeri ile ilgili olarak üye bankaların, bildirim tarihinden başlamak üzere, ilgili üye işyerine veya alt üye işyerine tahsis ettikleri fiziki ya da sanal, tüm POS terminallerini, en geç yedi gün içerisinde işleme kapatacakları ve aynı süre içerisinde varsa üye işyeri sözleşmelerini feshedecekleri; buna ilaveten, ilgili üye işyerleriyle bir yıl süre ile üye işyeri anlaşması yapamayacakları ve POS tahsis edemeyecekleri şeklindeki Mesleki Tanzim Kararı'nın üçüncü maddesi ile Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında rekabet ihlali teşkil edebileceği, aynı Kanunun 5. maddesinde aranan koşulları mevcut haliyle sağlamadığı ve bu cihetle başvuruya konu karara belirtilen hükümlerden arındırılması halinde aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilebileceği

değerlendirilmektedir.

H. SONUÇ

(114) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; Türkiye Bankalar Birliği tarafından yapılan başvuruya ilişkin olarak;

- Türkiye Bankalar Birliği'nin 21.04.2021 tarihli ve 23 sayılı "Banka Kartları veya Kredi Kartlarının Kullanımı Nedeni İle Ücret, Faiz, Komisyon ve Benzeri Adlar Altında İlave Tutar Alan Üye İşyerleri Hakkında Mesleki Tanzim Kararı"nın (Mesleki Tanzim Kararı) birinci, ikinci ve dördüncü maddelerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında yer almadığına ve bahse konu maddelere aynı Kanunun 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine,
- Mesleki Tanzim Kararının üçüncü maddesi ile Mesleki Tanzim Kararının ekinde yer alan Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil ettiğine, bahse konu madde ve hükümlere aynı Kanunun 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, bahse konu madde ve hükümlerin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında aranan şartları karşılamaması nedeniyle bireysel muafiyetten de yararlanamayacağına,
- Bununla birlikte Mesleki Tanzim Kararına, kararın üçüncü maddesi ile ekinde yer alan Bilgilendirme Taslağı'nın birinci ve ikinci hükümlerinin karar ve ekinde çıkarılması halinde 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.